

Identity of Criminal Law at the Time of the European Integration Based on the Example of Poland – Some Comments

Renata Pawlik

Abstract: *The concept of the European integration, together with the ongoing globalization, have caused a shift in the way of thinking about the functioning of not only global society, countries, or international institutions, but have also been changing the feeling of identity of individuals and their identification with a specific group or community. At the same time, the free flow of persons supporting the phenomenon of multi-culturalism, so characteristic for the concept of the European integration, has been determining the transnational nature of crime to a greater extent than before. This transnational character enforces, simultaneously, the development of the tools habitually designed for counteracting crime, including, first of all, traditionally understood criminal law. Unfortunately, it has not been so simple, as there is no uniform concept of criminal law on the continent of Europe; just the opposite – as a rule, the Member States have various ideas about specific objectives the achievement of which it is to support and the outcomes in which it is intended to result, they emphasize their tradition and their unique nature building specific structures on them.*

Key Words: *Criminal Law; Identity of Criminal Law; European Integration; the European Union; Harmonization; National Sovereignty; Poland.*

The European Union which currently consolidates 28 states, with a further 6 candidate states – Albania, the former Yugoslav Republic of Macedonia, Montenegro, Iceland, Serbia, and Turkey and two potential candidates – Bosnia and Herzegovina and Kosovo,¹ was established on the continent of Europe as the outcome of a long-lasting process of politi-

¹ Austria (1995), Belgium (1952), Bulgaria (2007), Croatia (2013), Cyprus (2004), the Czech Republic (2004), Denmark (1973), Estonia (2004), Finland (1995), France (1952), Greece (1981), Spain (1986), the Netherlands (1952), Ireland (1973), Lithuania (2004), Luxemburg (1952), Latvia (2004), Malta (2004), Germany (1952), Poland (2004), Portugal (1986), Romania (2007), Slovakia (2004), Slovenia (2004), Sweden (1995), Hungary (2004), the United Kingdom (1973), Italy (1952). Kraje. In: *Unia Europejska* [online]. 2015 [cit. 2015-02-03]. Available at: http://europa.eu/about-eu/countries/index_pl.htm.

cal, economic, and social integration on November 1st, 1993, pursuant to the Maastricht Treaty² executed on February 7th, 1992. Therefore, the populace of the European Union is made up of the groups that are diverse in terms of culture, language, and religion. The accession of Poland, pursuant to the Accession Treaty of April 16th, 2003, meant that Poland took part in the peculiar phenomenon of a clash of legal cultures and families of law – common law and continental statutory law,³ multiculturalism,⁴ regional autonomy⁵ as well as many others. This multi-cultural nature and diversity, on the one hand, enriches the Union,⁶ but, on the other

² Consolidated Version of the Treaty on European Union. OJ EU, 2008-05-09, C.2008.115. 13.

³ See DUBICKA, A. Konstytucyjność przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (w świetle wyroku TK) [Constitutional Nature of the Accession of Poland to the European Union (in the Light of the Constitutional Tribunal Verdict)]. *Państwo i Prawo*. 2007, vol. 62, nr 6, p. 35. ISSN 0031-0980; BRODECKI, Z. *Prawo europejskiej integracji* [The Law of European Integration]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwa Prawnicze PWN, 2001, pp. 123-127. ISBN 83-88296-20-5; more also in TOKARCZYK, R. *Współczesne kultury prawne* [Modern Legal Cultures]. 8. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010, p. 185 and following. ISBN 978-83-264-0177-0, and the bibliography referenced therein; and WĘGLARZ, M. Akt Akcesyjny – enfant terrible czy child prodigy? – analiza art. 55 oraz 57 Aktu Akcesyjnego z dnia 16 kwietnia 2003 r. [The Accession Act – Enfant Terrible or Child Prodigy? – the Analysis of Article 55 and 57 of the Accession Act of 16 April 2003]. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego*. 2006, nr 5, pp. 287-296. ISSN 1689-7080.

⁴ BRODECKI, Z. and A. ŁUNECKA-BARTKIEWICZ. Spacer idei przez prawo [A Walk of Ideas through Law]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2014, nr 31, pp. 49-69. ISSN 1734-5669; and TOKARCZYK, R. Wielokulturalizm jako doktryna polityczno-prawna [Multiculturalism as the Political and Legal Doctrine]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2012, nr 27, p. 377 and following. ISSN 1734-5669.

⁵ See an interesting study by WLAŻŁAK, K. Współczesne problemy autonomii regionalnej w Europie [Modern Problems of Regional Autonomy in Europe]. *Państwo i Prawo*. 2010, vol. 65, nr 8, pp. 31-46. ISSN 0031-0980.

⁶ See a broader view in KALAGA, W. ed. *Dylematy wielokulturowości* [Dilemmas of Multi-Culturalism]. 1. wyd. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2004. 366 p. ISBN 83-242-0362-1; KUNIŃSKI, M. ed. *Integracja europejska* [The European Integration]. 1. wyd. Kraków: Ośrodek Myśli Politycznej; Księgarnia Akademicka, 2000. 205 p. ISBN 83-7188-358-7; WALUCH, K. *Polityka kulturalna Unii Europejskiej* [Cultural Policy of the European Union]. 2. wyd. Płock: Novum, 2004. 321 p. ISBN 83-89416-33-6; KRZYSZTOFEK, K. and A. SADOWSKI, eds. *Pogranicza i multikulturalizm w warunkach Unii Europejskiej* [The Frontiers and Multi-Culturalism in the Conditions of the European Union]. 1. wyd. Białystok: Uniwersytet w Białymstoku, Instytut Socjologii, 2004. 388 and 227 p. ISBN 83-89031-87-6; BEKASIŃSKI, J., E. PONCZEK and A. SEPKOWSKI, eds. *Tożsamość europejska – wielokulturowość – globalizacja* [The European Identity – Multi-Culturalism Globalisation]. 1. wyd. Włocławek: Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, 2007. 247 p. ISBN 978-83-60607-08-4; and BARSKA, A. and M. KORZENIOWSKI, eds. *Wielokulturowość – międzykulturowość – transkulturowość w perspektywie europejskiej i pozaeuropejskiej* [Multi-Culturalism – Inter-Culturalism –

hand, it requires safeguarding a secure environment where these differences will be respected and where the most vulnerable persons will be protected.⁷ In Article 4 (2)⁸ of the currently effective Treaty on European Union it was expressly enacted that the Union respects the equality of the Member States before the Treaties as well as their national identities.⁹

The concept of the European integration, together with the ongoing globalization, have caused a shift in the way of thinking about the functioning of not only global society, countries, or international institutions, but have also been changing the feeling of identity of individuals and their identification with a specific group or community.¹⁰ At the same time, the free flow of persons supporting the phenomenon of multiculturalism,¹¹ so characteristic for the concept of the European integration, has been determining the transnational nature of crime¹² to a great-

Trans-Culturalism in the European and Non-European Perspective]. 1. wyd. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2007. 313 p. ISBN 978-83-7395-251-5.

⁷ The Stockholm Programme – An Open and Secure Europe Serving and Protecting Citizens (2010/C 115/01). OJ EU, 2010-05-04, C.2010.115.1.

⁸ Article 4 added and amended and following the numbering determined by Article 1 (5) and Article 5 (1 and 2) of the Treaty of Lisbon Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community. OJ EU, 2009-12-01, C.2007.306.1.

⁹ See WÓJTOWICZ, K. Zachowanie tożsamości konstytucyjnej państwa polskiego w ramach UE – uwagi na tle wyroku TK z 24. 11. 2010 r. (K 32/09) [Retention of Constitutional Identity of the State of Poland under the EU – Comments in View of the Constitutional Tribunal Verdict of 24 November 2010 (K 32/09)]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2011, nr 11, p. 4. ISSN 1895-0396.

¹⁰ WOJCIECHOWSKI, B. *Interkulturowe prawo karne: Filozoficzne podstawy karania w wielokulturowych społeczeństwach demokratycznych* [Intercultural Criminal Law: Philosophical Basis for Penalization in Multi-Cultural Democratic Societies]. 1. wyd. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2009, p. 47. ISBN 978-83-7611-285-5. See also TOKARCZYK, R. Wielokulturalizm jako doktryna polityczno-prawna [Multiculturalism as the Political and Legal Doctrine]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2012, nr 27, p. 377 and following. ISSN 1734-5669; BARKER, Ch. *Studia kulturowe: Teoria i praktyka* [Cultural Studies: Theory and Practice]. 1. wyd. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2005. 569 p. ISBN 83-233-2005-5; BOROWIAK, A. and P. SZAROTA, eds. *Tolerancja i wielokulturowość – wyzwania XXI wieku* [Tolerance and Multiculturalism – Challenges of the 21st Century]. 1. wyd. Warszawa: Academica, 2004. 203 p. ISBN 83-89281-12-0; KALAGA, W. ed. *Dylematy wielokulturowości* [Dilemmas of Multi-Culturalism]. 1. wyd. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2004. 366 p. ISBN 83-242-0362-1; also TOKARCZYK, R. *Współczesne kultury prawne* [Modern Legal Cultures]. 8. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010; p. 45 and following. ISBN 978-83-264-0177-0.

¹¹ TOKARCZYK, R. Wielokulturalizm jako doktryna polityczno-prawna [Multiculturalism as the Political and Legal Doctrine]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2012, nr 27, p. 377 and following. ISSN 1734-5669.

¹² See *inter alia* NOWAK, C. O pojęciu transnarodowego prawa karnego [On the Notion of Transnational Criminal Law]. *Państwo i Prawo*. 2012, vol. 67, nr 12, p. 5. ISSN 0031-0980.

er extent than before. This transnational character enforces, simultaneously, the development of the tools habitually designed for counteracting crime, including, first of all, traditionally understood criminal law.¹³ It is noteworthy that originally criminal law, as J. Makarewicz concluded at the beginning of the previous century, as a rule was not related to a specific territory, but to the membership in a specific commonwealth.¹⁴ Such an assumption should *prima facie* provide a basis for building a common European Union criminal law at the time of the European integration. Unfortunately, it has not been so simple, as there is no uniform concept of criminal law on the continent of Europe; just the opposite – as a rule, the Member States have various ideas about specific objectives the achievement of which it is to support and the outcomes in which it is intended to result,¹⁵ they emphasize their tradition and their unique nature building specific structures on them.¹⁶ There are many reasons underlying this. In 2006, P. Hofmański emphasized that the uniformization of substantive criminal law and criminal trial law requires a number of compromises; getting out of the magical circle of domestic dogmas, searching for the

¹³ See *inter alia* WRÓBEL, W. and A. ZOLL. *Polskie prawo karne: Część ogólna* [Polish Criminal Law: General Overview Section]. 1. wyd. Kraków: Znak, 2010, p. 23 and following. ISBN 978-83-240-1351-7. See PAWLIK, R. *Ewolucja instytucji zatarcia skazania w polskim prawie karnym z perspektywy European Criminal Records Information System – zagadnienia wybrane* [The Evolution of the Erasure of Conviction in the Polish Criminal Law from the Perspective of the European Criminal Records Information System – Selected Issues]. [in print].

¹⁴ MAKAREWICZ, J. *Wstęp do filozofii prawa karnego w oparciu o podstawy historyczno-rozwojowe* [Introduction to the Criminal Law Philosophy Based on Historical and Developmental Background]. 1. wyd. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2009, p. 306. ISBN 978-83-7363-984-3.

¹⁵ See *inter alia* ADAMSKI, A., J. BOJARSKI, P. CHRZCZONOWICZ, M. FILAR and P. GIRDWOYŃ. *Prawo karne i wymiar sprawiedliwości państw Unii Europejskiej* [Criminal Law and Administration of Justice in the European Union States]. 1. wyd. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2007, p. 17 and following. ISBN 978-83-231-2147-3; and SAKOWICZ, A. *Zasada ne bis in idem w prawie karnym* [The Principle of ne bis in idem in Criminal Law]. 1. wyd. Białystok: Temida 2; Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 2011, p. 160 and following. ISBN 978-83-89620-89-7.

¹⁶ See DREYER, E. *Droit pénal général*. 3e éd. Paris: LexisNexis, 2014, p. 2 and following. ISBN 978-2-7110-1927-4; RENOUT, H. *Droit pénal général*. 18e éd. Bruxelles: Larcier, 2013, p. 17 and following. ISBN 978-2-35020-951-7; FUCHS, H. *Strafrecht: Allgemeiner Teil I: Grundlagen und Lehre von der Straftat*. 8. überarb. Aufl. Wien: Verlag Österreich, 2012, p. 24 and following. ISBN 978-3-7046-6297-2; FABRIZY, E. E. *StGB Strafgesetzbuch und ausgewählte Nebengesetze*. 11. Aufl. Wien: MANZ, 2013, p. 1 and following. ISBN 978-3-214-08651-0; and ESER, A., W. PERRON, D. STERNBERG-LIEBEN, J. EISELE, B. HECKER, J. KINZIG, N. BOSCH, F. SCHUSTER and B. WEISSER. *Strafgesetzbuch: Kommentar*. 29. neu bearb. Aufl. München: C. H. Beck, 2014, p. 2 and following. ISBN 978-3-406-65226-4.

best solutions that would combine various experiences, and resulting from the various legal traditions prevailing in Member States.¹⁷ Criminal law, as it is traditionally seen, is a set of standards defining socially harmful acts referred to as crimes, determining the responsibility for these acts and the penalties, sanctions, and protective measures applied against the perpetrators.¹⁸ At the same time, it is perceived as an instrument for the protection of the public order against harmful behaviours, while simultaneously as a guarantee of order, safety, and social relations, restoring trust and authority in the rules that have been infringed by the crime, standing out against other areas of law due to the use of the most severe tool that interferes most into the sphere of rights and liberties of a citizen, i.e. the sanction of imprisonment.¹⁹ More than any other branch of law, criminal law reflects social attitudes towards specific cultural, moral, and financial issues, demonstrating susceptibility to social changes, in principle denying their inter-culturalism, and exemplifying an extremely strong rooting in a specific culture.²⁰

The relations between national sovereignty and membership in the European Union²¹ account for the “essence” of the European integration.

¹⁷ See HOFMAŃSKI, P. *Przyszłość ścigania karnego w Europie* [The Future of Criminal Prosecution in Europe]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2006, nr 12, p. 11 and following. ISSN 1895-0396.

¹⁸ See *inter alia* WRÓBEL, W. and A. ZOLL. *Polskie prawo karne: Część ogólna* [Polish Criminal Law: General Overview Section]. 1. wyd. Kraków: Zak, 2010, p. 21 and following. ISBN 978-83-240-1351-7.

¹⁹ KRÓLIKOWSKI, M. *Sprawiedliwość karania w społeczeństwach liberalnych: Zasada proporcjonalności* [Justice of Punishing in Liberal Societies: Principle of Proportionality]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2005, p. 1. ISBN 83-7387-969-2. See also Opinion of the Advocate General D. Ruiz-Jarabo Colomer in Case C-176/03.

²⁰ WOJCIECHOWSKI, B. *Interkulturowe prawo karne: Filozoficzne podstawy karania w wielokulturowych społeczeństwach demokratycznych* [Intercultural Criminal Law: Philosophical Basis for Penalization in Multi-Cultural Democratic Societies]. 1. wyd. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2009, p. 393. ISBN 978-83-7611-285-5, and the references used therein.

²¹ POPŁAWSKA, E. ed. *Konstytucja dla rozszerzającej się Europy* [Constitution for the Expanding Europe]. 1. wyd. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych, 2000, p. 44. ISBN 83-86917-84-9; WRÓBEL, A. ed. *Wprowadzenie do prawa Wspólnot Europejskich (Unii Europejskiej)* [Introduction to the Law of European Communities (European Union)]. 2. wyd. Kraków: Zakamycze, 2004, p. 55. ISBN 83-7333-410-6; BAŁABAN, A. *Traktat konstytucyjny Unii Europejskiej a tradycje konstytucyjne państw członkowskich* [Constitutional Treaty of the European Union and Constitutional Traditions of the Member States]. In: S. DUDZIK, ed. *Konstytucja dla Europy: Przyszły fundament Unii Europejskiej* [Constitution for Europe: The Future Foundation of the European Union]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2005, p. 54. ISBN 83-7444-067-8. See also BAŁA, P. „Tożsamość konstytucyjna” a traktat

The notion of “sovereignty” has substantially evolved²² – L. Ehrlich defines sovereignty as a “self-rule” and a “whole rule”, which manifests itself in territorial and personal superiority and is of a primary nature.²³ This understanding of sovereignty seems to be too broad. Sovereignty, as emphasized by A. Marszałek, could exist in this form only if the states were the only legal entity, and this certainly is not the case in the current reality.²⁴ Literature, especially the legal literature, is dominated by a narrow definition of the notion of sovereignty being the total of the powers of the three main authorities that the state is vested with: legislative, executive, and judicial.²⁵ H. Kelsen differentiates between so-called internal and external sovereignty: the former means full power over the population in a given territory and the latter refers to an absolute autonomy in the development of relations with other states.²⁶ J. Ciapała supports the

z Lizbony. Tezy wyroku Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 30 czerwca 2009 r. [“Constitutional Identity” and the Treaty of Lisbon. Theses of the Federal Constitutional Verdict of 30 June 2009]. *Ius Novum*. 2010, nr 2, p. 7 and following. ISSN 1897-5577.

²² Interesting and at the same time comprehensive thoughts on the subject are contained in the monographic study GÓRSKI, A. *Europejskie ściganie karne: Zagadnienia ustrojowe* [The European Criminal Prosecution: Systemic Issues]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010. 499 p. ISBN 978-83-264-0422-1.

²³ See EHRLICH, L. *Prawo międzynarodowe* [International Law]. 4. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1958, p. 123 and following; and KŁAFKOWSKI, A. *Prawo międzynarodowe publiczne* [International Public Law]. 1. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1964, p. 64.

²⁴ MARSZAŁEK, A. *Suwerenność a integracja europejska w perspektywie historycznej: Spór o istotę suwerenności i integracji* [Sovereignty and the European Integration in the Historical Perspective: A Dispute on the Essence of Sovereignty and Integration]. 1. wyd. Łódź: Instytut Europejski, 2000, pp. 23-24. ISBN 83-86973-74-9.

²⁵ See *inter alia* LANG, W., J. WRÓBLEWSKI and S. ZAWADZKI. *Teoria państwa i prawa* [Theory of the State and Law]. 3. zm. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1986. 547 p. ISBN 83-01-06633-4.

²⁶ H. Kelsen in STRUPP, K. and H.-J. SCHLOCHAUER, Hrsg. *Wörterbuch des Völkerrechts*. 2. völlig neu bearb. Aufl. Berlin: Walter de Gruyter, 1960, pp. 554-555. More on this subject in *inter alia* WOJTYCZEK, K. *Przekazywanie kompetencji państwa organizacjom międzynarodowym* [Delegation of Powers of the State to International Organisations]. 1. wyd. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2007, p. 37 and following. ISBN 978-83-233-2411-9. See also KRANZ, J. *Suwerenność państwa a prawo międzynarodowe* [Sovereignty of the State vs. International Law]. In: W. J. WOŁPIUK, ed. *Spór o suwerenność* [A Dispute on Sovereignty]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2001. 201 p. ISBN 83-7059-548-0. See the issue of “Dividable Sovereignty” in SIDJAŃSKI, D. *Wspólna kultura europejska jako fundament federalizmu europejskiego. Podzielona suwerenność w Unii Europejskiej* [Common European Culture as a Foundation for European Federalism. Divided Sovereignty in the European Union]. In: W. CZAPLIŃSKI, I. LIPOWICZ, T. SKÓCZNY and M. WYRZYKOWSKI, eds. *Suwerenność i integracja europejska: Materiały pokonferencyjne* [Sovereignty and European Integra-

conservative theory of limitation in exercising sovereignty while maintaining sovereignty as the attribute of a modern state that is still in demand, but this theory is based on the assumption that sovereignty is a defining feature of a state, whereas incurring international liabilities lead to delegation of the exercising of power itself to a specified extent in relation to law-making, conducting judicial policy, and jurisdiction.²⁷

The European Union acquires legislative, executive, and judicial powers and weakens the sovereignty of specific states, although this is not done, however, without the consent of these states.²⁸ The will of these Member States determines, at the same time, the scope of powers of the Union.²⁹ These powers are taken over by jointly established authorities acting in a jointly agreed manner and in jointly agreed directions in order to achieve the determined objectives.³⁰ Therefore, the pro-

tion: Post-Conference Proceedings]. 1. wyd. Warszawa: Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, 1999, pp. 292-296. ISBN 83-910081-9-3.

²⁷ CIAPAŁA, J. Wokół pojmowania i wykonywania suwerenności w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej – kilka uwag podstawowych, lecz czy przekonujących? [On Understanding and Exercising Sovereignty in the Conditions of Membership in the European Union – Some Basic Comments, but Are They Convincing]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2014, nr 31, p. 87. ISSN 1734-5669.

²⁸ See *Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 18/04* [2005-05-11]; *Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 32/09* [2010-11-24]. OTK ZU 108/9/A/2010; SAKOWICZ, A. *Zasada ne bis in idem w prawie karnym* [The Principle of ne bis in idem in Criminal Law]. 1. wyd. Białystok: Temida 2; Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 2011, p. 134. ISBN 978-83-89620-89-7; MARSZAŁEK, A. *Suwerenność a integracja europejska w perspektywie historycznej: Spór o istotę suwerenności i integracji* [Sovereignty and the European Integration in the Historical Perspective: A Dispute on the Essence of Sovereignty and Integration]. 1. wyd. Łódź: Instytut Europejski, 2000, p. 24 and following. ISBN 83-86973-74-9. On the same subject WOJTYCZEK, K. *Przekazywanie kompetencji państwa organizacjom międzynarodowym* [Delegation of Powers of the State to International Organisations]. 1. wyd. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2007, p. 251. ISBN 978-83-233-2411-9.

²⁹ CIAPAŁA, J. Wokół pojmowania i wykonywania suwerenności w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej – kilka uwag podstawowych, lecz czy przekonujących? [On Understanding and Exercising Sovereignty in the Conditions of Membership in the European Union – Some Basic Comments, but Are They Convincing]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2014, nr 31, p. 91. ISSN 1734-5669. See more WÓJTOWICZ, K. Zachowanie tożsamości konstytucyjnej państwa polskiego w ramach UE – uwagi na tle wyroku TK z 24. 11. 2010 r. [K 32/09] [Retention of Constitutional Identity of the State of Poland under the EU – Comments in View of the Constitutional Tribunal Verdict of 24 November 2010 [K 32/09]]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2011, nr 11, p. 6 and following. ISSN 1895-0396.

³⁰ WASILKOWSKI, A. Uczestnictwo w strukturach europejskich a suwerenność państwowa [Participation in European Structures vs. National Sovereignty]. *Państwo i Prawo*. 1996, vol. 51, nr 4-5, p. 20 and following. ISSN 0031-0980. See also *Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 32/09* [2010-11-24]. OTK ZU 108/9/A/2010; and SAKOWICZ, A. *Zasa-*

vision of powers to common authorities should be perceived as some limitation in exercising sovereignty, but not as a limitation of sovereignty itself, or, as it is referred to by A. Sakowicz following R. Kwiecień – immobilization with a “legal corset”.³¹ The legal system of the European Union is also a specific type of law that does not allow itself to be qualified in the category of an internal law or in the category of public international law, even though it is based on the classical, international law that is the agreement of the Member States’ will, seeking to become self-sufficient³² in its development. This system is sometimes seen as a subsystem of international law, having a closed, autonomous nature and following its own rules,³³ and based on the principles of legality and respect

da ne bis in idem w prawie karnym [The Principle of ne bis in idem in Criminal Law]. 1. wyd. Białystok: Temida 2; Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 2011, p. 149 and following. ISBN 978-83-89620-89-7.

³¹ SAKOWICZ, A. *Zasada ne bis in idem w prawie karnym* [The Principle of ne bis in idem in Criminal Law]. 1. wyd. Białystok: Temida 2; Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 2011, p. 149. ISBN 978-83-89620-89-7, and references quoted therein; WASILKOWSKI, A. Uczestnictwo w strukturach europejskich a suwerenność państwowa [Participation in European Structures vs. National Sovereignty]. *Państwo i Prawo*. 1996, vol. 51, nr 4-5, p. 20 and following. ISSN 0031-0980. See WOJTYCZEK, K. Konstytucyjnoprawne aspekty członkostwa w Unii i Wspólnotach Europejskich [Constitutional Law Aspects of Membership in the Union and European Communities]. In: H. ZIĘBA-ZAŁUČKA and M. KIJOWSKI, eds. *Akcesja do Unii Europejskiej a Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* [The Accession to the European Union and the Constitution of the Republic of Poland]. 1. wyd. Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski, 2002, pp. 95-98. ISBN 83-915275-0-6; WIELOMSKI, A. Suwerenność [Sovereignty]. In: J. BARTYZEL, B. SZLACHTA and A. WIELOMSKI. *Encyklopedia polityczna: Tom 1* [Political Encyclopaedia: Volume 1]. 1. wyd. Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, 2007, p. 389. ISBN 978-83-89862-95-2; MARSZAŁEK, A. *Suwerenność a integracja europejska w perspektywie historycznej: Spór o istotę suwerenności i integracji* [Sovereignty and the European Integration in the Historical Perspective: A Dispute on the Essence of Sovereignty and Integration]. 1. wyd. Łódź: Instytut Europejski, 2000, p. 278. ISBN 83-86973-74-9; and ZILLER, J. *Nowa Konstytucja Europejska* [New European Constitution]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, 2006, p. 206. ISBN 83-89069-82-2.

³² See *inter alia* AHLT, M. and M. SZPUNAR. *Prawo europejskie* [The European Law]. 3. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2002, p. 37. ISBN 83-7110-368-9; HERDEGEN, M. *Prawo europejskie* [The European Law]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2004, p. 82. ISBN 83-7387-145-4; JEDLECKA, W. Pojmowanie autonomii prawa europejskiego [Understanding the Autonomy of the European Law]. In: S. WRONKOWSKA, ed. *Polska kultura prawna a proces integracji europejskiej* [The Polish Legal Culture vs. European Integration Process]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2005, p. 238 and following. ISBN 83-7444-023-6.

³³ JEDLECKA, W. Pojmowanie autonomii prawa europejskiego [Understanding the Autonomy of the European Law]. In: S. WRONKOWSKA, ed. *Polska kultura prawna a proces integracji europejskiej* [The Polish Legal Culture vs. European Integration Process]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2005, p. 246 and following. ISBN 83-7444-023-6.

for fundamental rights.³⁴ In relation to criminal law and in view of this situation, a very fitting structure developed by E. Łętowska may be used to conclude that, to this extent, the monocentric model has been replaced with a multi-centric model featuring a number of decision-making centres in relation to law-making and determining the directions of its interpretation.³⁵

At the moment, there is no doubt that the European Union can have an indirect impact on the system of national criminal law.³⁶ The entry of the Maastricht Treaty into force in 1992³⁷ was a turning point for criminal cases, followed by the Treaty of Amsterdam in 1997 which contributed to the unification of criminal law standards on the territory of the European Union, reinforcing in this way the cooperation of the Member States in criminal cases.³⁸ The Treaty of Nice reinforced the European Union policy in the area of judicial cooperation in criminal cases even fur-

³⁴ WYROZUMSKA, A. Prawo międzynarodowe w systemie prawa wspólnotowego – zagadnienia teorii i praktyki [International Law in the Community Law System – Issues of Theory and Practice]. In: J. KOLASA and A. KOZŁOWSKI, eds. *Prawo międzynarodowe publiczne a prawo europejskie* [Public International Law vs. European Law]. 1. wyd. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2003, pp. 73-74. ISBN 83-229-2360-0.

³⁵ ŁĘTOWSKA, E. Multicentryczność współczesnego systemu prawa i jej konsekwencje [Multicentricity of the Modern Law System and Its Consequences]. *Państwo i Prawo*. 2005, vol. 60, nr 4, pp. 3-10. ISSN 0031-0980. See also RUSZKOWSKI, J. *Ponadnarodowość w systemie politycznym Unii Europejskiej* [Supranationality in the European Union Political System]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010, p. 263. ISBN 978-83-264-0493-1.

³⁶ See more KRÓLIKOWSKI, M. Ewolucja unijnego prawa karnego i jego interakcje z prawem krajowym [Evolution of the European Union Criminal Law and Its Interactions with the National Law]. In: A. MAREK and T. OCZKOWSKI, eds. *Problem spójności prawa karnego z perspektywy jego nowelizacji* [Coherence Problem of the Criminal Law in the Perspective of Its Amendments]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, p. 5 and following. ISBN 978-83-255-2873-7.

³⁷ Official Journal 2004.90.864/30, as amended. See also BARCZ, J. *Unia Europejska na rozstajach: Traktat z Lizbony: Dynamika i główne kierunki reformy ustrojowej* [The European Union at the Crossroads: The Treaty of Lisbon: Dynamics and Main Directions of the Reform of the System]. 2. zm. i uzup. wyd. Warszawa: Instytut Wydawniczy EuroPrawo, 2010, p. 222 and following. ISBN 978-83-7627-027-2. See *inter alia* ADAMSKI, A., J. BOJARSKI, P. CHRZCZONOWICZ, M. FILAR and P. GIRDWOYŃ. *Prawo karne i wymiar sprawiedliwości państw Unii Europejskiej* [Criminal Law and Administration of Justice in the European Union States]. 1. wyd. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2007, p. 432 and following. ISBN 978-83-231-2147-3.

³⁸ Official Journal 2004.90.864/31, as amended. See *inter alia* ADAMSKI, A., J. BOJARSKI, P. CHRZCZONOWICZ, M. FILAR and P. GIRDWOYŃ. *Prawo karne i wymiar sprawiedliwości państw Unii Europejskiej* [Criminal Law and Administration of Justice in the European Union States]. 1. wyd. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2007, p. 439 and following. ISBN 978-83-231-2147-3.

ther, in particular by attributing a specific role to the European Union's Judicial Cooperation Unit – Eurojust.³⁹ The Treaty of Lisbon opened a new era in the development of the European criminal law,⁴⁰ providing the institutional framework for the co-operation of the Union Member States in criminal cases.⁴¹

In reference to the issue of the identity of criminal law at the time of the European integration it should be borne in mind that the Member States had been drafting their criminal law regulations for many years, making references to the systems of values in specific societies as well as local pathologies and threats.⁴² It has been recognized in the European Parliament's Resolution of May 22nd, 2012, on an European Union approach to criminal law that criminal law often reflects the basic values, customs, and choices of any given society and that criminal law and the criminal proceedings systems of Member States have evolved over centu-

³⁹ Official Journal 2004.90.864/32, as amended. See BARCZ, J. *Traktat z Nicei: Zagadnienia prawne i instytucjonalne* [The Treaty of Nice: Legal and Institutional Issues]. 2. wyd. Warszawa: Prawo i Praktyka Gospodarcza, 2005. 167 p. ISBN 83-87611-94-8.

⁴⁰ Official Journal 2009.203.1569. See BARCZ, J. *Unia Europejska na rozstajach: Traktat z Lizbony: Dynamika i główne kierunki reformy ustrojowej* [The European Union at the Crossroads: The Treaty of Lisbon: Dynamics and Main Directions of the Reform of the System]. 2. zm. i uzup. wyd. Warszawa: Instytut Wydawniczy EuroPrawo, 2010, p. 173 and following. ISBN 978-83-7627-027-2; BARCZ, J. *Traktat z Lizbony: Wybrane aspekty prawne działań implementacyjnych* [The Treaty of Lisbon: Selected Legal Aspects of Implementation Measures]. 1. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2012, p. 19 and following. ISBN 978-83-7620-987-6; and CHRUŚCIAK, R. *Ratyfikacja Traktatu z Lizbony: Spory polityczne i prawne* [Ratification of the Treaty of Lisbon: Political and Legal Disputes]. 1. wyd. Warszawa: Elipsa, 2010. 202 p. ISBN 978-83-7151-867-6.

⁴¹ See *inter alia* BANACH-GUTIERREZ, J. *Europejski wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych: W kierunku ponadnarodowego systemu sui generis?* [The European Administration of Justice in Legal Issues: Towards a Sui Generis Supranational System?]. 1. wyd. Warszawa: Instytut Wydawniczy EuroPrawo, 2011, p. 22 and following. ISBN 978-83-7627-061-6; and BIERNAT, S. *Zasada pierwszeństwa prawa unijnego po Traktacie z Lizbony* [The Principle of Priority of the EU Law after the Treaty of Lisbon]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2011, nr 25, p. 47 and following. ISSN 1734-5669. See also BARCZ, J. *Traktat z Lizbony: Wybrane aspekty prawne działań implementacyjnych* [The Treaty of Lisbon: Selected Legal Aspects of Implementation Measures]. 1. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2012. 512 p. ISBN 978-83-7620-987-6, and the bibliography referenced therein.

⁴² PISKORSKI, J. *Zasada subsydiarności prawa unijnego jako gwarancja poszanowania spójności krajowego porządku prawnokarnego* [The Principle of Subsidiarity of the EU Legislation as a Guarantee of Respect for Coherence of the National Criminal Law Order]. In: A. MAREK and T. OCZKOWSKI, eds. *Problem spójności prawa karnego z perspektywy jego nowelizacji* [Coherence Problem of the Criminal Law in the Perspective of Its Amendments]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, p. 35 and following. ISBN 978-83-255-2873-7.

ries, with each Member State having its own characteristics and special features, and that harmonization of criminal law in the European Union should contribute to the development of a common European Union legal culture in relation to fighting crime, which adds up to, but does not substitute for national legal traditions. It is noteworthy that Article 67 (1, 3 and 4) of the TFEU clearly emphasizes that the Union is an area of freedom, security, and justice with respect for the fundamental rights and the different legal systems and traditions of the Member States.⁴³ Simultaneously, pursuant to paragraph 3, the Union endeavours to ensure a high level of security through measures to prevent and combat crime, racism, and xenophobia and through measures for coordination and cooperation between police and judicial and other competent authorities as well as through the mutual recognition of judgments in criminal matters and, if necessary, through the approximation of criminal laws. Pursuant to Article 82 of the TFEU, judicial cooperation in criminal matters in the Union is based on the principle of mutual recognition of judgments and judicial decisions and includes the approximation of the laws and regulations of the Member States in the areas referred to in paragraph 2 and in Article 83.⁴⁴ The new Article 83 TFEU grants the European Parliament and

⁴³ For example, the principle of *nullum crimen sine lege* had already been recognized earlier as a part of the general laws of the Community (European Union) legislation. In the verdict in C-303/05, the Tribunal found that the "... principle of the legality of criminal offences and penalties (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) is one of the general legal principles underlying constitutional traditions common for the Member States and has been expressed in various international treaties, in particular in Article 7 of the European Convention on Human Rights." More in SZWARC-KUCZER, M. Ochrona praw jednostek w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach karnych [Protection of Rights of Individuals in the Area of Judicial Cooperation on Criminal Cases]. In: A. WRÓBEL, ed. *Karta Praw Podstawowych w europejskim i krajowym porządku prawnym* [Charter of Basic Rights in the European and National Legal Order]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2009, p. 344. ISBN 978-83-7601-871-3.

⁴⁴ Also, a number of secondary legislation documents are worth reviewing, just to name a few: Regulation of 16 April 2014 Laying Down General Provisions on the Asylum, Migration and Integration Fund and on the Instrument for Financial Support for Police Cooperation, Preventing and Combating Crime and Crisis Management, OJ EU L.2014.150.112; Directive of 3 April 2014 Regarding the European Investigation Order in Criminal Matters, OJ EU L.2014.130.1; Directive of 3 April 2014 on the Freezing and Confiscation of Instrumentalities and Proceeds of Crime in the European Union, OJ EU L.2014.127.39; Regulation of 17 December 2013 Establishing a Justice Programme for the Period 2014 to 2020, OJ EU L.2013.354.73; Council Framework Decision 2009/948/JHA of 30 November 2009 on Prevention and Settlement of Conflicts of Exercise of Jurisdiction in Criminal Proceedings, OJ EU L.2009.328.42; Council Decision of 6 April 2009 on the Establishment of the European Criminal Records Information System (ECRIS) in Application of Article 11 of Framework Decision 2009/315/JHA, OJ EU L.2009.93.33; Framework Decision

the Council the power to establish the minimum rules concerning the definition of criminal offences and sanctions in the areas of particularly serious crime with a cross-border dimension.⁴⁵

The harmonization carried out by adopting the so-called minimum rules which prevents a too-deep intervention into the legal systems of the Member States and which, at the same time, instructs that the entire abundance of legal solutions functioning in the Member States are taken into account, and is in this way prohibiting imposing the solutions applied in one state to the other European Union members⁴⁶ – makes it

of 26 February 2009 on the Organisation and Content of the Exchange of Information Extracted from the Criminal Record between Member States, OJ EU L.2009.93.23; Framework Decision of 27 April 2008 on Taking Account of Convictions in the Member States of the European Union in the Course of New Criminal Proceedings, OJ EU L.2008.220.32; Decision of 12 June 2007 on the Establishment, Operation and Use of the Second Generation Schengen Information System (SIS II), OJ EU L.2007.205.63; Decision of 21 November 2005 on the Exchange of Information Extracted from the Criminal Record, OJ EU L.2005.322.33.

⁴⁵ More in SZWARC-KUCZER, M. *Wpływ prawa wspólnotowego na prawo karne państw członkowskich* [The Impact of Community Law on the Criminal Law of Member States]. 1. wyd. Warszawa: Centrum Europejskie Natolin, 2006, pp. 18-19. ISSN 1732-0445; SZWARC-KUCZER, M. Harmonizacja znamion przestępstw i kar w Traktacie z Lizbony [Harmonization of Features of Crimes and Penalties in the Treaty of Lisbon]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2009, nr 5, p. 10 and following. ISSN 1895-0396; GRZELAK, A. Kompetencje WE do określania sankcji karnych w przepisach prawa wspólnotowego – głosa do wyroku ETS z 13. 09. 2005 r. w sprawie C-176/03 Komisja przeciwko Radzie [EC Powers to Specify Penal Sanctions in the Community Law Regulations – A Gloss to the ETS Verdict of 13 September 2005 in case C 176/03 Commission v. Council]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2006, nr 6, p. 51 and following. ISSN 1895-0396. See also PAWLIK, R. Kompetencje Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej do stanowienia sankcji karnych [Powers of European Communities and the European Union to Establish Penal Sanctions]. In: T. BIERNAT, ed. *Europeizacja prawa* [Europeization of Law]. 1. wyd. Kraków: Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne – Oficyna Wydawnicza AFM, 2008, p. 99 and following. ISBN 978-83-7571-021-2.

⁴⁶ See *inter alia* KRYSZTOFIUK, G. Zasada wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych w Traktacie Lizbońskim [The Principle of Mutual Recognition of Judgements in Criminal Cases in the Treaty of Lisbon]. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 7-8, p. 207 and following. ISSN 1233-2577; as regards the process dynamics, see *inter alia* E. Zielińska in BOJARSKI, T. ed. *System prawa karnego: Źródła prawa karnego: Tom 2* [Criminal Law System: Sources of Criminal Law: Volume 2]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, p. 378. ISBN 978-83-255-1309-2; ZIELIŃSKA, E. Korpus przestępstw europejskich [The Body of European Crimes]. In: A. ŁAZOWSKI and R. OSTRIHANSKY, eds. *Współczesne wyzwania europejskiej przestrzeni prawnej: Księga pamiątkowa dla uczczenia 70. urodzin Profesora Eugeniusza Piontka* [Modern Challenges of the European Legal Area: Memorial Book to Celebrate the 70th Birthday of Professor Eugeniusz Piontek]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2005, pp. 565-592. ISBN 83-7444-009-0; and MIK, C. Europeizacja prawa karnego gospodarczego [Europeization of the Economic Criminal Law]. In: A. ADAMSKI, ed.

possible to take into account the differences between the legal traditions and systems of the Member States. The Resolution of the European Parliament of May 22nd, 2012, on an European Union approach to criminal law emphasizes that the excessive use of criminal legislation leads to a decline in efficiency and that criminal law must be applied as a measure of last resort (*ultima ratio*), addressing clearly defined and delimited conduct which cannot be addressed effectively by less severe measures and which causes significant damage to society or individuals.⁴⁷ At the same time, it has been emphasized that proposals for the European Union substantive criminal law provisions must fully respect the principles of subsidiarity and proportionality, therefore it is not sufficient to refer to abstract notions or to symbolic effects, but that the necessity of new substantive criminal law provisions must be demonstrated by the necessary factual evidence making clear that: the criminal provisions focus on conduct causing significant pecuniary or non-pecuniary damage to society, individuals or groups of individuals; the crime involved is of a particularly serious nature with a cross-border dimension or has a direct negative impact on the effective implementation of the Union policy in an area that has been subject to harmonization measures; there is a need to combat the criminal offence concerned on a common basis, i.e. that there is added practical value in a common European Union approach taking into account, *inter alia*, how widespread and frequent the offence is in the Member States; and, in conformity with Article 49 (3) of the European Union Charter on Fundamental Rights, the severity of the proposed sanctions is not disproportionate to the criminal offence.⁴⁸ It must, however, be borne in mind that the European Union's legislative intervention in what has been called the multi-centric system of law calls for a series of transposition efforts to restore the operating efficiency⁴⁹ of the system

Przestępczość gospodarcza z perspektywy Polski i Unii Europejskiej [Economic Crime from the Perspective of Poland and the European Union]. 1. wyd. Toruń: TNOiK – Dom Organizatora, 2003, pp. 77-123. ISBN 83-7285-139-5.

⁴⁷ European Parliament Resolution of 22 May 2012 on an EU Approach to Criminal Law (2010/2310 (INI)). OJ EU, 2013-09-13, C 264 E/7.

⁴⁸ See LENAERTS, K. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej a ochrona praw podstawowych [The Court of Justice of the European Union and the Protection of Basic Rights]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2013, nr 1, p. 4 and following. ISSN 1895-0396.

⁴⁹ ŁĘTOWSKA, E. Implementacyjne grzechy przeciw effet utile [Implementation Sins against Effet Utile]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2014, nr 1, p. 53 and following. ISSN 1895-0396. See also ŁĘTOWSKA, E. Prawo w „płynnej nowoczesności” [The Law in “Liquid Modernity”]. *Państwo i Prawo*. 2014, vol. 69, nr 3, p. 14. ISSN 0031-0980.

subject to intervention, taking into account any possible conflicts of laws.⁵⁰

While thinking and talking about the identity of the Polish criminal law and differentiating between such issues as the foundations, principles, and consequences of criminal liability and the catalogue of offences,⁵¹ it is worth considering whether the identity defined in reference to a person as facts, features, and personal data, allowing for personal identification and in relation to society – as an awareness of common features and the feeling of unity⁵² – actually exists. Richard Coudenhove-Kalergi emphasized that there is one European nation that is like a large tree with a common trunk and many branches.⁵³ As C. Nowak quite correctly notices, the Polish criminal law, in fact, has never been solely “Polish”.⁵⁴ Similar to other Member States, specific legislations contain a number of inspirations from other systems. It has been assumed that the values of the European culture have their origins in the Greek philosophy, Roman law and Christian ethics, and that significant progress in the development of criminal law is an accomplishment of the Romans.⁵⁵ The laws contained on the twelve tables dating back to 451 B.C. remain a monument

⁵⁰ See KRÓLIKOWSKI, M. Ewolucja unijnego prawa karnego i jego interakcje z prawem krajowym [Evolution of the European Union Criminal Law and Its Interactions with the National Law]. In: A. MAREK and T. OCZKOWSKI, eds. *Problem spójności prawa karnego z perspektywy jego nowelizacji* [Coherence Problem of the Criminal Law in the Perspective of Its Amendments]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, p. 33. ISBN 978-83-255-2873-7.

⁵¹ See LUBELSKI, M. J. Uwagi w kwestii kulturowych odniesień w refleksji nad stanem polskiego materialnego prawa karnego [Comments on Cultural Issues of References in Consideration over the Status of the Polish Material Criminal Law]. In: S. PIKULSKI, M. ROMAŃCZUK-GRĄCKA and B. ORŁOWSKA-ZIELIŃSKA, eds. *Tożsamość polskiego prawa karnego* [Identity of the Polish Criminal Law]. 1. wyd. Olsztyn: ElSet, 2011, p. 13. ISBN 978-83-62863-08-2.

⁵² Tożsamość. In: *Słownik języka polskiego PWN* [online]. 2015 [cit. 2015-02-03]. Available at: <http://sjp.pwn.pl/sjp/tozsamosc;2530211.html>.

⁵³ See also *Pressje: Polskie eurowizje*. 2006, nr 6-7, p. 155. ISSN 1644-7050; and MAR-SZAŁEK, A. *Z historii europejskiej idei integracji międzynarodowej* [From the History of the European Idea of International Integration]. 1. wyd. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 1996, p. 76. ISBN 83-7016-987-2.

⁵⁴ NOWAK, C. Problem tożsamości polskiego prawa karnego a proces internacjonalizacji prawa karnego [An Issue of the Identity of the Polish Criminal Law vs. the Process of Internationalization of the Criminal Law]. In: S. PIKULSKI, M. ROMAŃCZUK-GRĄCKA and B. ORŁOWSKA-ZIELIŃSKA, eds. *Tożsamość polskiego prawa karnego* [Identity of the Polish Criminal Law]. 1. wyd. Olsztyn: ElSet, 2011, p. 24. ISBN 978-83-62863-08-2.

⁵⁵ See RUSZKOWSKI, J. *Ponadnarodowość w systemie politycznym Unii Europejskiej* [Supranationality in the European Union Political System]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010, p. 75 and following. ISBN 978-83-264-0493-1.

to law-making in this area. It is noteworthy that the activity of the Italian post-glossators who organized and wrote down the Roman, Germanic, common and canonical criminal law (13th Century) was very significant for the development of the criminal law of the modern epoch. The criminal law principles drafted by them were applied in vast areas of Europe and taught at universities that were established at that time.⁵⁶

Referring to the issue of the identity of criminal law at the time of the European integration, another issue that is noteworthy, as T. N. Ferdinand correctly concludes, is the fact that although there are a lot of significant reasons for the occurrence of differences between the administration of law systems, there are two that should be emphasized: namely, the nature of the crime a given system has to confront, and the resources that it is capable of gathering to handle it. Indeed, crime is not a uniform phenomenon: each type of crime has its own characteristics, its specific methods, and motivations and each nation must, to some extent, allocate a part of its resources to control the different types of crime.⁵⁷ Offences and misdemeanours compromising safety in traffic provide one such example; it is sufficient to consider the statistics in this area in the European Union⁵⁸ and Poland⁵⁹ and the tasks planned,⁶⁰ which translate directly into the solutions in the area of criminal law.⁶¹

⁵⁶ See WRÓBEL, W. and A. ZOLL. *Polskie prawo karne. Część ogólna* [Polish Criminal Law: General Overview Section]. 1. wyd. Kraków: Zak, 2010, p. 48. ISBN 978-83-240-1351-7.

⁵⁷ FERDINAND, Th. N. Dłaczego różne społeczeństwa mają różne systemy wymiaru sprawiedliwości [Why Various Societies Have Various Systems of Administration of Justice]. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska: Sectio G.* 1996, vol. 43, p. 177. ISSN 0458-4317.

⁵⁸ Statistics – Accidents Data. In: *European Commission* [online]. 2015 [cit. 2015-02-03]. Available at: http://ec.europa.eu/transport/road_safety/specialist/statistics/index_en.htm.

⁵⁹ Statystyka. In: *Dla kierowców* [online]. 2015 [cit. 2015-02-03]. Available at: <http://dlakierowcow.policja.pl/dk/statystyka>.

⁶⁰ Ein Neubeginn: Das Arbeitsprogramm 2015. In: *Europäische Kommission* [online]. 2015 [cit. 2015-02-03]. Available at: http://ec.europa.eu/priorities/work-programme/index_de.htm.

⁶¹ One of the examples might be a recent amendment involving the deletion of paragraph 2 from Article 178a of the Criminal Code and adding a supplementary paragraph 1a to Article 87 of the Code of Misdemeanours. See form No. 378, Sejm of the 7th term and form No. 870, Sejm of the 7th term. See also *Decision of the Constitutional Tribunal Ref. No. S 2/09* [2009-05-09]; and *Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. P 7/08* [2009-04-07]. OTK-A 2009/4/46, Journal of Laws, 2009, no. 63, item 531, with the approving judicial gloss of A. Ornowska. See *inter alia* STEFAŃSKI, R. A. Zasadność kontrawencjonalizacji prowadzenia w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego pojazdu niemechanicznego [Justification of the De-Criminalisation of DUI of a Non-

The assets that are protected by law form a system full of interactions whose proper functioning requires the development and adaptation of models of operation and controls to ensure their compliance.⁶² These interactions and relations become a source of various conflicting situations implying a necessity for undertaking protective actions relative to the assets protected by law. Therefore, as has been quite rightly raised by M. Filar, the system of criminal law in its “criminalizing” aspect should be assessed in terms of its suitability for the protection of assets and values, in accordance with the developed principles of rational criminal policy, or, to be more precise, the “criminalizing” policy;⁶³ neither economic, nor organizational values should be decisive in this area. As A. Zoll rightly notices, the limitation of the sphere of rights and liberties is done already by the sanctioned standards; the sanctioning standards are only the reinforcement of this intervention.⁶⁴ Violation of a legal standard does not need to be punishable – it may be deprived of any sanction at all (*lex imperfecta*), or there may only be the consequences provided for in civil or administrative law.⁶⁵ In a more recent Polish publication, J. Kulesza suggests a five-stage concept of the theory of criminalization, covering, first of all, the recognition of a conduct considered by society to be dangerous for legal values in the social reality, and further, the considera-

Mechanical Vehicle]. *Prokuratura i Prawo*. 2014, nr 4, p. 48 and following. ISSN 1233-2577. See also PAWLIK, R. Społeczna szkodliwość czynu – wybrane zagadnienia na przykładzie wykroczenia typizowanego w art. 87 KW [Social Danger of an Act – Selected Issues Exemplified by a Classified Offence]. *Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury*. 2013, nr 4, pp. 38-54. ISSN 2083-7186; and PAWLIK, R. Ochrona dobra prawnego z perspektywy procesu kontrawencjonalizacji – wybrane zagadnienia [Protection of Legal Assets from the Perspective of the De-Criminalisation Process – Selected Issues]. In: S. PIKULSKI and M. ROMAŃCZUK-GRĄCKA, eds. *Granice kryminalizacji i penalizacji* [Limits of Criminalisation and Penalisation]. 1. wyd. Olsztyn: ElSet, 2013. 706 p. ISBN 978-83-62863-76-1.

⁶² WRÓBEL, W. and A. ZOLL. *Polskie prawo karne: Część ogólna* [Polish Criminal Law: General Overview Section]. 1. wyd. Kraków: Znak, 2010, p. 21 and following. ISBN 978-83-240-1351-7.

⁶³ FILAR, M. Polityka kryminalizacyjna III Rzeczypospolitej (w okresie od czerwca 1989 do czerwca 1996 r.) [Criminalisation Policy of the Third Republic of Poland (in the Period from June 1989 to June 1996)]. *Państwo i Prawo*. 1996, vol. 51, nr 11, p. 47. ISSN 0031-0980.

⁶⁴ A. Zoll in BOJARSKI, T. ed. *System prawa karnego: Źródła prawa karnego: Tom 2* [Criminal Law System: Sources of Criminal Law: Volume 2]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, p. 238. ISBN 978-83-255-1309-2.

⁶⁵ ZOLL, A. O normie prawnej z punktu widzenia prawa karnego [On the Precept of Law from the Criminal Law Perspective]. *Krakowskie Studia Prawnicze*. 1990, nr 23, p. 72. ISSN 0023-4478.

tion of the necessity of a criminal law response, and subsequently, the assessment of the necessity of establishing a sanctioning standard, the proportionality of the criminal law response, and the possibility of drafting the prohibition in a manner consistent with criminal law principles, including in particular the principle *nullum crimen sine lege*.⁶⁶ Also, according to J. Kulesza, implementation to the national order does not waive the necessity of justifying the criminalization.⁶⁷ This justification, however, will be quite different than that in the case of a decision on so-called “national” criminalization, but in extreme situations the case might be that it will not meet the criteria specified above, and then it is rather hard to imagine the existence of such a criminalizing decision. Obviously, there will be such cases, as A. Zoll rightly emphasizes, in which the legislator will be generally released from the obligation to justify the retention or establishment of a legal prohibition when its application explicitly arises from the civilization’s foundations and a long-standing tradition, that is, crimes falling into the group of punishable offences that include conduct that is wrong in itself (*mala per se*).⁶⁸

Looking at crime in the European Union states in 2011 to provide some examples (values per 100 000 of population), it is noteworthy that, for example, in Austria there were 6 425 crimes recorded, in France – 5 462, in Germany – 7 328, and in Poland – 3 009. Therefore, at least in this aspect, the criminalization initiatives should be different in the specific Member States. Taking specific categories of crimes in 2011 into account, starting, for instance, with sexual offences, in Poland there were 8 such offences per 100 000 population, whereas in Ireland as many as 44, in Belgium – 62, and in Germany – 31. As far as offences against property qualified as robberies go, there were 40 recorded in Poland, 193 – in France, 248 – in Belgium, and 190 – in Spain. Statistics pertaining to fraud are slightly different, namely: Austria – 343 per 100 000 population, Poland – 259, Germany – 775, and Sweden – 1 219. With corruption being a major social problem in modern Poland there were 23.1 cases per 100 000 population, whereas there were 8.1 in Austria, 1.4 in Germany, and 0.7 in Belgium. Another type of crime is drug-related crime; in

⁶⁶ See KULESZA, J. Zarys teorii kryminalizacji [Outline of Criminalisation Theory]. *Prokuratura i Prawo*. 2014, nr 11-12, p. 87 and following. ISSN 1233-2577.

⁶⁷ KULESZA, J. Zarys teorii kryminalizacji [Outline of Criminalisation Theory]. *Prokuratura i Prawo*. 2014, nr 11-12, p. 93. ISSN 1233-2577.

⁶⁸ A. Zoll in BOJARSKI, T. ed. *System prawa karnego: Źródła prawa karnego: Tom 2* [Criminal Law System: Sources of Criminal Law: Volume 2]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, pp. 238-239. ISBN 978-83-255-1309-2.

Poland there were 193 instances recorded per 100 000 population, whereas in Norway 856, Austria – 308, and Germany – 289.⁶⁹ These are exemplary statistics only, as major systemic differences need to be taken into account in the manner of classification of crimes and offences, but they seem to be a clear illustration of the differentiation of problems occurring in various Member States of the European Union that specific systems have to confront.

Criminal responsibility, in the broad sense of this concept, involves exercising any measure of penal response adjudicated as a reply to an offence as a personal pain inflicted on the perpetrator of this offence, showing condemnation of the offence by the state authority,⁷⁰ constitutionally authorized to do so. In addition to its severity, the essence of the penalty is also the objective it is to achieve.⁷¹ The existence of a penalty must be

⁶⁹ AEBI, M. F. et al. *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics 2014* [online]. 5th ed. Helsinki: HEUNI, 2014. 410 p. [cit. 2015-02-03]. ISBN 978-952-5333-94-7. Available at: http://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/qrmwocvtf/HEUNI_report_80_European_Sourcebook.pdf.

⁷⁰ WRÓBEL, W. and A. ZOLL. *Polskie prawo karne: Część ogólna* [Polish Criminal Law: General Overview Section]. 1. wyd. Kraków: Zak, 2010, p. 412. ISBN 978-83-240-1351-7. See also JANISZEWSKI, B. Dolegliwość jako element współczesnej kary kryminalnej [Severity as an Element of Modern Criminal Punishment]. In: J. GIEZEK, ed. *Przestępstwo – kara – polityka kryminalna: Problemy tworzenia i funkcjonowania prawa: Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Tomasza Kaczmarka* [Crime – Punishment – Criminal Policy: Problem of Establishment and Functioning of Law: Jubilee Book Celebrating the 70th Birthday of Professor Tomasz Kaczmarek]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2006, p. 302. ISBN 83-7444-283-2; CIEŚLAK, M. *Polskie prawo karne: Zarys systemowego ujęcia* [Polish Criminal Law: Outline of Systemic Presentation]. 2. popr. i uzup. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1994, p. 433. ISBN 83-01-11562-9; WRÓBLEWSKI, B. *Penologia: Socjologia kar: Tom 1* [Penology: Sociology of Penalties: Volume 1]. 1. wyd. Wilno: [s.n.], 1926, p. 185 and following; WARYLEWSKI, J. *Prawo karne: Część ogólna* [Criminal Law: General Part]. 1. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2004, p. 344. ISBN 83-7334-375-X; ANDREJEW, I. *Polskie prawo karne w zarysie* [Outline of the Polish Criminal Law]. 5. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1978, pp. 244-245; ŚWIDA, W. *Prawo karne* [Criminal Law]. 1. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1978, p. 256; MAREK, A. *Prawo karne: Zagadnienia teorii i praktyki* [Criminal Law: Theory and Practice Issues]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 1997, pp. 232-233. ISBN 83-7110-801-X; KOCHANOWSKI, J. *Subiektywne granice sprawstwa i odpowiedzialności karnej* [Subjective Limits of Perpetration and Criminal Liability]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1985, pp. 5-17. ISBN 83-219-0327-4; and KRÓLIKOWSKI, M. *Sprawiedliwość karania w społeczeństwach liberalnych: Zasada proporcjonalności* [Justice of Punishing in Liberal Societies: Principle of Proportionality]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2005, p. 1. ISBN 83-7387-969-2.

⁷¹ See CIEŚLAK, M. O węzłowych pojęciach związanych z sensem kary [Key Notions Related to the Sense of Punishment]. *Nowe Prawo*. 1969, vol. 25, nr 12, p. 204 and following; and MAREK, A. *Prawo karne* [Criminal Law]. 4. zm. i uaktual. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2003,

necessarily justified by reference to a number of arguments pertaining to common assets, values, and objectives of the society in which a given institution is rooted.⁷² As is quite rightly raised by L. Gardocki, the determination of what type of regulatory sanction is adequate for a specific type of crime is not easy, as it would require quantification of the weight of offences and developing a conversion system.⁷³ General prevention, understood as the development of the legal awareness of a society, addressed to the entire society and aimed at provoking fear of a repressive reaction of a state in case of infringement of standards of criminal law, or in the case of a positive prevention – on the assumption that respect for criminal law standards could be generated by means of penalties⁷⁴ – should not be forgotten. At the same time, one should bear in mind that the issues of proportionality of criminal sanctions need to confront the conventions and traditions of penal policy and criminalization in a given society.⁷⁵ Each criminal code organizes legal values that are intended to be protected in their own, unique way and duly differentiates between

pp. 239-240. ISBN 83-7247-653-5. See also KACZMAREK, T. *Ogólne dyrektywy wymiaru kary w teorii i praktyce sądowej* [General Directives on the Severity of Punishment in the Judicial Theory and Practice]. 1. wyd. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1980. 185 p.; KOCHANOWSKI, J. *Subiektywne granice sprawstwa i odpowiedzialności karnej* [Subjective Limits of Perpetration and Criminal Liability]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1985, pp. 5-17. ISBN 83-219-0327-4; KRÓLIKOWSKI, M. *Sprawiedliwość karania w społeczeństwach liberalnych: Zasada proporcjonalności* [Justice of Punishing in Liberal Societies: Principle of Proportionality]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2005, p. 1. ISBN 83-7387-969-2; and WRÓBLEWSKI, B. *Penologia: Socjologia kar: Tom 1* [Penology: Sociology of Penalties: Volume 1]. 1. wyd. Wilno: [s.n.], 1926, p. 185 and following.

⁷² KRÓLIKOWSKI, M. *Sprawiedliwość karania w społeczeństwach liberalnych: Zasada proporcjonalności* [Justice of Punishing in Liberal Societies: Principle of Proportionality]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2005, p. 75. ISBN 83-7387-969-2; and WOJCIECHOWSKI, B. *Interkulturowe prawo karne: Filozoficzne podstawy karania w wielokulturowych społeczeństwach demokratycznych* [Intercultural Criminal Law: Philosophical Basis for Penalization in Multi-Cultural Democratic Societies]. 1. wyd. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2009, p. 291. ISBN 978-83-7611-285-5.

⁷³ GARDOCKI, L. O relacji między typem przestępstwa a zagrożeniem ustawowym [On the Relation Between the Type of Crime and Statutory Punishment]. *Państwo i Prawo*. 1979, vol. 34, nr 8-9, pp. 129-134. ISSN 0031-0980.

⁷⁴ See SZCZEPANIEC, M. Wybór optymalnej kary w świetle sądowych dyrektyw wymiaru kary [Selection of an Optimum Penalty in the Light of Judicial Directives on the Severity of Punishment]. *Prokuratura i Prawo*. 2014, nr 3, p. 42. ISSN 1233-2577.

⁷⁵ KRÓLIKOWSKI, M. *Sprawiedliwość karania w społeczeństwach liberalnych: Zasada proporcjonalności* [Justice of Punishing in Liberal Societies: Principle of Proportionality]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2005, p. 134. ISBN 83-7387-969-2.

penal sanctions.⁷⁶ Since the values may not be ultimately learnt and justified, selection between them may not, as a rule, be subject to a rational assessment, as each axiological choice is a “good” choice from the perspective of the views of the person who made it.⁷⁷ Despite the aforementioned differences, a certain framework of legal values has become common and should be protected by criminal law standards of a supranational nature; also, views on the sole and best jurisdiction have become outdated due to the fact that more and more often crime crosses borders.⁷⁸

Article 31 (3) of Constitution of the Republic of Poland expressly defines the conditions that need to be met for the imposition of limitations of rights and liberties⁷⁹ that may happen only and solely by statute, and

⁷⁶ See *inter alia* BANACH-GUTIERREZ, J. *Europejski wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych: W kierunku ponadnarodowego systemu sui generis?* [The European Administration of Justice in Legal Issues: Towards a Sui Generis Supranational System?]. 1. wyd. Warszawa: Instytut Wydawniczy EuroPrawo, 2011, p. 22 and following. ISBN 978-83-7627-061-6; MITSILEGAS, V. *EU Criminal Law*. 1st ed. Oxford; Portland, OR: Hart, 2009. 366 p. ISBN 978-1-84113-585-4; and SZWARC, M. *Decyzje ramowe jako instrument harmonizacji prawa karnego w UE* [Framework Decisions as an Instrument for Harmonisation of Criminal Law in the EU]. *Państwo i Prawo*. 2005, vol. 60, nr 7, p. 22 and following. ISSN 0031-0980. See also PAWLIK, R. *Konstytucyjne podstawy i zakres prawa karania – zagadnienia wybrane z perspektywy odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie* [Constitutional Bases and Scope of the Law of Punishing – Issues Selected from the Perspective of Responsibility for a Crime and Offence]. In: M. GRZYBOWSKI, ed. *Państwo demokratyczne, prawne i socjalne: Studia prawne: Księga Jubileuszowa Profesora Zbigniewa Maciąga: Tom III* [Democratic, Legal and Social State: Law Studies: Jubilee Book of Professor Zbigniew Maciąg: Volume III]. 1. wyd. Kraków: Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne – Oficyna Wydawnicza AFM, 2014, pp. 419-448. ISBN 978-83-7571-304-6.

⁷⁷ See ZAJADŁO, J. *Bezpieczeństwo – celowość – sprawiedliwość: Antynomie idei prawa* [Security – Suitability – Justice: Antinomies of the Idea of Law]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2002, nr 9, p. 243. ISSN 1734-5669.

⁷⁸ See *inter alia* Framework Decisions: 2001/888/JHA on Increasing Protection by Criminal Penalties and Other Sanctions against Counterfeiting in Connection with the Introduction of the Euro; 2001/413/JHA Combating Fraud and Counterfeiting of Non-Cash Means of Payment; 2001/500/JHA on Money Laundering, the Identification, Tracing, Freezing, Seizing and Confiscation of Instrumentalities and the Proceeds from Crime; 2002/475/JHA on Combating Terrorism amended by the Framework Decision 2008/919; 2003/568/JHA on Combating Corruption in the Private Sector; 2004/757/JHA Laying down Minimum Provisions on the Constituent Elements of Criminal Acts and Penalties in the Field of Illicit Drug Trafficking; 2008/841/JHA on the Fight against Organised Crime.

⁷⁹ See *inter alia* GARLICKI, L. *Przesłanki ograniczania konstytucyjnych praw i wolności (na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego)* [Premises Related to Limiting Constitutional Rights and Freedoms (Based on the Constitutional Court)]. *Państwo i Prawo*. 2001, vol. 56, nr 10, p. 6 and following. ISSN 0031-0980. See also PAWLIK, R. *Konstytucyjne podstawy i zakres prawa karania – zagadnienia wybrane z perspektywy odpowiedzialności*

only and solely when it is necessary in a democratic state for its safety or for the public order, or for the protection of the environment, health, public morality, or liberties and rights of other persons, and they may not, at the same time, infringe the essence of these liberties and rights.⁸⁰ Pursuant to Article 31 (3) of the Constitution, in order to find whether in a given case there is no excessive intervention, the Constitutional Tribunal requires a reply to three questions: 1. Whether the implemented statutory regulation is capable of resulting in the effects intended therein; 2. Whether this regulation is necessary for the protection of the underlying public interest; 3. Whether the effects of the implemented regulation remain in proportion to the burden imposed by it upon a citizen.⁸¹ The referenced provision indicates two principles significant from the perspective of the outlined issues, namely: the principle of proportionality and the principle of necessity. The principle of proportionality *sensu stricto* mandates maintaining the relevant proportion between the effect of a regulation and the burden imposed on an individual, determining at the same time the maximum acceptable limit of intensity of the criminal intervention. The principle of necessity, in turn, sets out to determine the rate of a penalty at the minimum level that enables ensuring the effective protection of a given asset.⁸² M. J. Lubelski is quite right in claiming that

alności za przestępstwo i wykroczenie [Constitutional Bases and Scope of the Law of Punishing – Issues Selected from the Perspective of Responsibility for a Crime and Offence]. In: M. GRZYBOWSKI, ed. *Państwo demokratyczne, prawne i socjalne: Studia prawne: Księga Jubileuszowa Profesora Zbigniewa Maciąga: Tom III* [Democratic, Legal and Social State: Law Studies: Jubilee Book of Professor Zbigniew Maciąg: Volume III]. 1. wyd. Kraków: Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne – Oficyna Wydawnicza AFM, 2014. 907 p. ISBN 978-83-7571-304-6.

⁸⁰ See *inter alia* GARLICKI, L. Komentarz do art. 31 [Commentary to Art. 31]. In: K. DZIAŁOCHA, L. GARLICKI, P. SARNECKI, W. SOKOLEWICZ and J. TRZCIŃSKI. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: Komentarz: Tom III* [Constitution of the Republic of Poland: A Commentary: Volume III]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2003, p. 7. ISBN 978-83-7059-628-6. See also *Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 2/04* [2004-12-15]. OTK-A 2004, no. 11, item 117; *Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 23/00* [2001-06-29]. OTK 2001, no. 5, item 124; *Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. P 11/98* [2000-01-12]. OTK 2000, no. 1, item 3; and *Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. P 10/06* [2006-10-30]. OTK-A 2006, no. 9, item 128.

⁸¹ See *Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 11/94* [1995-04-26]. OTK 1995, part I, pp. 133-134.

⁸² WOJTYCZEK, K. Zasada proporcjonalności jako granica prawa karania [The Principle of Proportionality as the Limit of the Right to Penalize]. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*. 1999, nr 2, p. 33 and following. ISSN 1506-1817. See also KRÓLIKOWSKI, M. Dwa paradygmaty zasady proporcjonalności w prawie karnym [The Two Paradigms of the Principle of Proportionality in Criminal Law]. In: T. DUKIET-NAGÓRSKA, ed. *Zasada*

the principle of proportionality is not a criminal law principle of the same order as the principle of *nullum crimen sine lege* or the guilt principle, as one of the elements of a vision of a democratic state governed by the rule of law provided for in the Constitution and therefore it should be taken into account by the legislator at the drafting stage of criminal law standards, and also by the Constitutional Tribunal during the analysis of the compliance of legal statutes, including criminal statutes, with the constitution.⁸³

Proportionality and simultaneously subsidiarity will require combating social pathologies, principally with non-penal means.⁸⁴ The principle

proporcjonalności w prawie karnym [Principle of Proportionality in Criminal Law]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010, p. 48. ISBN 978-83-264-0303-3; and *Judgement of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 11/94* [1995-04-26]. OTK 1995 [LEX No. 25538], no. 1, item 12.

⁸³ LUBELSKI, M. J. Kwestia odwołań do konstytucyjnej zasady proporcjonalności przy stanowieniu i wykładni norm prawa karnego [The Issue of References to the Constitutional Principle of Proportionality when Establishing and Interpreting Criminal Law Standards]. In: P. KARDAS, T. SROKA and W. WRÓBEL, eds. *Państwo prawa i prawo karne: Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla: Tom II* [The State of Law and Criminal Law: Jubilee Book of Professor Andrzej Zoll: Volume II]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2012, p. 181. ISBN 978-83-264-3923-0; DĘBSKI, R. Uwagi o konstytucyjnym ujęciu zasady *nullum crimen sine lege* [Comments on Constitutional Understanding of the *nullum crimen sine lege* Principle]. *Państwo i Prawo*. 1992, vol. 47, nr 5, pp. 91-97. ISSN 0031-0980; and WOLTER, W. *Prawo karne: Zarys wykładu systematycznego: Część ogólna* [Criminal Law: Outline of Systemic Interpreting: General Part]. 1. wyd. Warszawa: Gebethner i Wolff, 1947, p. 129.

⁸⁴ PISKORSKI, J. Ekwifinalność kryminalizacji [Equipfinality of Criminalisation]. In: S. PIKULSKI and M. ROMANČUK-GRĄCKA, eds. *Granice kryminalizacji i penalizacji* [Limits of Criminalisation and Penalisation]. 1. wyd. Olsztyn: ElSet, 2013, p. 17 and following. ISBN 978-83-62863-76-1; WRÓBEL, W. and A. ZOLL. *Polskie prawo karne: Część ogólna* [Polish Criminal Law: General Overview Section]. 1. wyd. Kraków: Znak, 2010, p. 22. ISBN 978-83-240-1351-7; MAREK, A. *Prawo karne* [Criminal Law]. 4. zm. i uaktual. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2003, p. 2 and following. ISBN 83-7247-653-5. See also GUBIŃSKI, A. O właściwy zakres przedmiotowy prawa o wykroczeniach [On the Proper Subject Scope of Law on Misdemeanours]. *Zagadnienia Wykroczeń*. 1981, nr 3. ISSN 0137-7884; MAREK, A. Proponowany model prawa wykroczeń i orzecznictwa w sprawach o wykroczenia na tle standardów europejskich [Recommended Model of Law of Offences and Adjudicating in Cases on Misdemeanours against European Standards]. In: T. BOJARSKI, M. MOZGAWA and J. SZUMSKI, eds. *Rozwój polskiego prawa wykroczeń* [Development of the Polish Law of Offences]. 1. wyd. Lublin: Lubelskie Towarzystwo Naukowe, 1996. 202 p. ISBN 83-85491-80-5; MAREK, A. *Prawo wykroczeń (materialne i procesowe)* [Law of Offences (Substantive and Procedural)]. 6. uaktual. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2008, p. 76 and following. ISBN 978-83-7483-807-8; and ANDREJEJEW, I. Przyczynek do zagadnienia trójpodziału przestępstw [Contribution to the Issue of Tri-Partite Division of Crimes]. *Państwo i Prawo*. 1955, vol. 10, nr 12, pp. 885-900. ISSN 0031-0980.

of usability imposes the rejection of penal repression in all those cases in which, in the light of academic findings, it is not able to result in the implementation of the assumed social objectives.⁸⁵ Article 31 (3) blocks in a specific way, at the same time, the possibility of making the penal sanction more severe in a discretionary way. The amendment of a sanction to make it more severe must, on the one hand, be justified by an actual demand for protection of the constitutional values indicated in Article 31 (3), and, on the other hand, it must be “necessary”. It must also be based on balancing the economic and social costs of implementing the amendments.⁸⁶ The application of sanctions that affect most the basic values and assets of an individual requires an exceptional prudence and constitutional basis, and a precise determination of the scope of intervention.⁸⁷

When developing the manner of protection of assets by responding to crime and offences, the Criminal Code⁸⁸ and the Code of Misdemeanours⁸⁹ were implemented in Poland in 1932, with violations of an administrative nature⁹⁰ prevailing in the latter. These regulations were based on political and systemic assumptions different from these effective

⁸⁵ WOJTYCZEK, K. Zasada proporcjonalności jako granica prawa karania [The Principle of Proportionality as the Limit of the Right to Penalize]. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*. 1999, nr 2, p. 33. ISSN 1506-1817.

⁸⁶ WRÓBEL, W. Drogi i bezdroża reformy prawa karnego (o rządowym projekcie nowelizacji kodeksu karnego) [Roads and Sideways of the Criminal Law Reform (On Governmental Draft of Amendment of the Criminal Code)]. *Państwo i Prawo*. 2007, vol. 62, nr 9, p. 5 and following. ISSN 0031-0980, and the bibliography referenced therein.

⁸⁷ ZOLL, A. *Zasady odpowiedzialności karnej* [The Principles of Criminal Liability]. 1. wyd. Warszawa: Ministerstwo Sprawiedliwości, 1998, p. 72. ISBN 83-86393-97-1; and TULEJA, P. and W. WRÓBEL. Konstytucyjne standardy prawa karnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego [Constitutional Standards of the Criminal Law in the Adjudications of the Constitutional Tribunal]. In: Z. ĆWIAKALSKI, M. SZEWCZYK, S. WALTOŚ and A. ZOLL, eds. *Problemy odpowiedzialności karnej: Księga ku czci Profesora Kazimierza Buchały* [Issues of Criminal Liability: Memorial Book to Celebrate the Memory of Professor Kazimierz Buchała]. 1. wyd. Kraków: Uniwersytet Jagielloński, 1994, p. 257 and following. ISBN 83-233-0729-6.

⁸⁸ Regulation of the President of the Republic of Poland of 11 July 1932 – Criminal Code. *Journal of Laws*, no. 60, item 571, as amended.

⁸⁹ Regulation of the President of the Republic of Poland of 11 July 1932 – Law of Misdemeanours. *Journal of Laws*, no. 60, item 572, as amended.

⁹⁰ See BOJARSKI, T. Ewolucja polskiego systemu prawa wykroczeń [Evolution of the Polish System of Offences]. In: T. BOJARSKI, M. MOZGAWA and J. SZUMSKI, eds. *Rozwój polskiego prawa wykroczeń* [Development of the Polish Law of Offences]. 1. wyd. Lublin: Lubelskie Towarzystwo Naukowe, 1996, pp. 14-15. ISBN 83-85491-80-5; and MAREK, A. *Prawo wykroczeń (materialne i procesowe)* [Law of Offences (Substantive and Procedural)]. 6. uaktual. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2008, pp. 15-19. ISBN 978-83-7483-807-8.

nowadays, but they have permanently determined the major ways on how to interfere with the area of the rights and liberties of an individual, splitting responsibility into criminal liability and liability for misdemeanours, with the corresponding manner of response⁹¹ to them. At present, misdemeanours remain a category of forbidden acts different from offences, generally having a smaller negative social impact than offences, but this does not mean that some of them may not be more harmful than some offences. Liability for misdemeanours is based on similar, but not the same, principles that govern criminal liability for the offence, and therefore it is not considered to be a criminal liability *sensu stricto*, defining it to be rather the criminal liability *sensu largo*.⁹² A separate issue is the liability for the so-called administrative torts (*delikty administracyjne*) punishable with fines that currently evoke major interest in the science of law.⁹³

From the comparative law perspective, there are three legal cultures in Europe that deserve to be highlighted: German (Germany), Roman (France), and Anglo-Saxon (Great Britain). In the German system there are the most serious offences (crimes) – Verbrechen, minor offences

⁹¹ See the current version of Article 1 of the Criminal Code of 6 June 1997. Journal of Laws 1997.88.553, as amended, and Article 1 of the Code of Misdemeanours of 20 May 1971. Journal of Laws 1971.12.114, as amended.

⁹² GRZEGORCZYK, T., W. JANKOWSKI and M. ZBROJEWSKA, eds. *Kodeks wykroczeń: Komentarz* [Code of Misdemeanours: A Commentary]. 2. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2013. 744 p. ISBN 978-83-264-4055-7. See justification of the draft Code of Misdemeanours, p. 3. See also SKUPIŃSKI, J. and J. SZUMSKI. *Problemy kodyfikacji prawa wykroczeń* [Problems of Codification of the Law of Offences]. *Państwo i Prawo*. 1998, vol. 53, nr 9-10, p. 189. ISSN 0031-0980; as well as POTULSKI, J. *Ocena stopnia społecznej szkodliwości czynu jako sposób realizacji zasady subsydiarności prawa karnego – glosa do postanowienia SN z dnia 17 grudnia 2003 r., V KK 222/03* [Evaluation of the Social Harm as a Way of Implementing the Principle of Subsidiarity of Criminal Law – A Gloss to the Decision of 17 December 2003, V KK 222/03]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2005, nr 3, pp. 115-124. ISSN 1734-5669; MAREK, A. *Prawo wykroczeń (materiał i procesowe)* [Law of Offences (Substantive and Procedural)]. 6. uaktual. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2008; p. 2. ISBN 978-83-7483-807-8. See also ANDREJEW, I. *Przyczynek do zagadnienia trójpodziału przestępstw* [Contribution to the Issue of Tri-Partite Division of Crimes]. *Państwo i Prawo*. 1955, vol. 10, nr 12, pp. 885-900. ISSN 0031-0980; and *Prawo o wykroczeniach (projekt)* [Law on Offences (Draft)]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1970, pp. 65-66. See more also in SZUMIŁO-KULCZYCKA, D. *Prawo administracyjno-karne* [Criminal Administrative Law]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2004, p. 110 and following. ISBN 83-7333-407-6; and RADECKI, W. *Dezintegracja polskiego prawa penalnego* [Disintegration of the Polish Penal Law]. *Prokuratura i Prawo*. 2014, nr 9, p. 5. ISSN 1233-2577.

⁹³ RADECKI, W. *Dezintegracja polskiego prawa penalnego* [Disintegration of the Polish Penal Law]. *Prokuratura i Prawo*. 2014, nr 9, p. 17. ISSN 1233-2577.

(Vergehen), and misdemeanours (Übertretung).⁹⁴ The principle of freedom of conduct (allgemeine Handlungsfreiheit) assumes that the criminal law instructions and prohibitions may be established only when there is a necessity of protection by a penalty and the furthest-reaching intervention into the rights and liberties that a state may establish.⁹⁵ A need to penalize (Strafbedürftigkeit) is justified by the punishability of an act which is determined by the type and value of a protected asset and in some specific situations also the “vileness of the perpetrator’s attitude”.⁹⁶ The French Criminal Code (Article 111-1 CP) divides offences (infractions) into crimes (crimes), misdeeds (delits), and misdemeanours (contraventions).⁹⁷ Article 34 of the Constitution of the Republic of France⁹⁸ indicates that the law governs the definition of crimes and misdemeanours as well as the adjudicated penalties and the provisions of this article may be made more detailed and supplemented by an organic law,⁹⁹ and, pursuant to Article 37 of the Constitution, the contents that do not belong to the scope of the law are regulated by the executive power acts. The Anglo-Saxon system appears to be slightly different, as it is not familiar with the division of offences in terms of their weight, commonly adopted in the continental systems, and the adjudicated punishment should precisely reflect the condemnation that the society feels towards

⁹⁴ See *inter alia* GROPP, W. *Strafrecht: Allgemeiner Teil*. 3. Aufl. Berlin, Heidelberg: Springer, 2005, p. 90 and following. ISBN 978-3-540-24537-7. See also VORMBAUM, Th. and M. BOHLANDER, eds. *A Modern History of German Criminal Law*. 1. Aufl. Berlin, Heidelberg: Springer, 2014, p. 128 and following. ISBN 978-3-642-37272-8; and ELEWA BADAR, M. and I. MARCHUK. A Comparative Study of the Principles Governing Criminal Responsibility in the Major Legal Systems of the World (England, United States, Germany, France, Denmark, Russia, China, and Islamic Legal Tradition). *Criminal Law Forum*. 2013, vol. 24, no. 1, pp. 1-48. ISSN 1046-8374.

⁹⁵ See *inter alia* KLOEPFER, M. *Verfassungsrecht: Band II: Grundrechte*. 1. Aufl. München: C. H. Beck, 2010. 658 p. ISBN 978-3-406-59527-1.

⁹⁶ See also R. Zawłocki in DĘBSKI, R. ed. *System prawa karnego: Nauka o przestępstwie: Zasady odpowiedzialności: Tom 3* [Criminal Law System: The Science of Crime: Principles of Criminal Liability: Volume 3]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2012, p. 71 and following. ISBN 978-83-255-1310-8, and the bibliography referenced therein.

⁹⁷ See *inter alia* BOULOC, B. *Droit pénal général*. 21e éd. Paris: Dalloz, 2009, p. 94 and following. ISBN 978-2-247-08180-6.

⁹⁸ See STAŚKIEWICZ, W. ed. *Konstytucje państw Unii Europejskiej* [Constitutions of the European Union States]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2011, p. 278 and following. ISBN 978-83-7666-116-2.

⁹⁹ See SARNECKI, P. *Ustroje konstytucyjne państw współczesnych* [Constitutional Systems of Modern States]. 4. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2008, p. 215. ISBN 978-83-7601-353-4.

a specific act;¹⁰⁰ the substantive element does not constitute a component of an offence and the discussion on the types of acts that should be penalized, what are the characteristic features of these acts, what are the relations between law and morality is held in the United Kingdom mainly at the political level.¹⁰¹ In a research paper that is as concise as this one it is difficult to undertake an analysis and evaluation of the solutions that have only been outlined. Their roots in the systems that have been developed in different ways account for another difficulty in a potential assimilation of these solutions into the ground of other Member States.

In conclusion, at the time of the European integration that was led in the past on the European continent by powerful, sovereign states, the European Union is one of the major actors today as the power is no longer identified only and solely with national states; the borders are becoming less and less distinct as well as the way of thinking about functioning of not only the world society, states, and specific units, but also in relation to their identification with specific groups or communities. While asking the questions on whether one should think about, talk about, and fight for the identity of the criminal law at the time of the European integration in the light of the above comments, the answer definitely should be “Yes”. The adopted path of harmonization is as justified as it can be, as it prevents too deep an intervention into the legal systems of the Member States, while simultaneously taking into account the whole plethora of legal solutions functioning in the Member States, forbidding in this way harmonization by means of imposing the solutions applied in one state to the remaining European Union members. It is, however, difficult to indicate explicitly whether globalization affects the identity, and whether it weakens or reinforces it. Undoubtedly, however, independent of local, regional, and national identities, there is a supranational, common, European identity that has been developing, remaining at its current stage of advancement, in the sphere of prospection. To date, the course of the

¹⁰⁰ R. Zawłocki in DĘBSKI, R. ed. *System prawa karnego: Nauka o przestępstwie: Zasady odpowiedzialności: Tom 3* [Criminal Law System: The Science of Crime: Principles of Criminal Liability: Volume 3]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2012, p. 83. ISBN 978-83-255-1310-8, and the bibliography referenced therein.

¹⁰¹ R. Zawłocki in DĘBSKI, R. ed. *System prawa karnego: Nauka o przestępstwie: Zasady odpowiedzialności: Tom 3* [Criminal Law System: The Science of Crime: Principles of Criminal Liability: Volume 3]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2012, p. 83. ISBN 978-83-255-1310-8.

process of integration indicates also that it has been a progressive and irreversible process.¹⁰²

References

- ADAMSKI, A., J. BOJARSKI, P. CHRZCZONOWICZ, M. FILAR and P. GIRDWOYŃ. *Prawo karne i wymiar sprawiedliwości państw Unii Europejskiej* [Criminal Law and Administration of Justice in the European Union States]. 1. wyd. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2007. 517 p. ISBN 978-83-231-2147-3.
- AEBI, M. F. et al. *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics 2014* [online]. 5th ed. Helsinki: HEUNI, 2014. 410 p. [cit. 2015-02-03]. ISBN 978-952-5333-94-7. Available at: http://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/qrMwCVTF/HEUNI_report_80_European_Sourcebook.pdf.
- AHLT, M. and M. SZPUNAR. *Prawo europejskie* [The European Law]. 3. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2002. 233 p. ISBN 83-7110-368-9.
- ANDREJEW, I. *Polskie prawo karne w zarysie* [Outline of the Polish Criminal Law]. 5. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1978. 497 p.
- ANDREJEW, I. Przyczynek do zagadnienia trójpodziału przestępstw [Contribution to the Issue of Tri-Partite Division of Crimes]. *Państwo i Prawo*. 1955, vol. 10, nr 12, pp. 885-900. ISSN 0031-0980.
- BAŁA, P. „Tożsamość konstytucyjna” a traktat z Lizbony. Tezy wyroku Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 30 czerwca 2009 r. [“Constitutional Identity” and the Treaty of Lisbon. Theses of the Federal Constitutional Verdict of 30 June 2009]. *Ius Novum*. 2010, nr 2, pp. 7-37. ISSN 1897-5577.
- BAŁABAN, A. Traktat konstytucyjny Unii Europejskiej a tradycje konstytucyjne państw członkowskich [Constitutional Treaty of the European Union and Constitutional Traditions of the Member States]. In: S. DUDZIK, ed. *Konstytucja dla Europy: Przyszły fundament Unii Europejskiej* [Constitution for Europe: The Future Foundation of the European Union]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2005, pp. 51-60. ISBN 83-7444-067-8.

¹⁰² See P. Hofmański, *Przyszłość [...] (The Future [...])*, p. 11 and following.

- BANACH-GUTIERREZ, J. *Europejski wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych: W kierunku ponadnarodowego systemu sui generis?* [The European Administration of Justice in Legal Issues: Towards a Sui Generis Supranational System?]. 1. wyd. Warszawa: Instytut Wydawniczy EuroPrawo, 2011. 394 p. ISBN 978-83-7627-061-6.
- BARCZ, J. *Traktat z Lizbony: Wybrane aspekty prawne działań implementacyjnych* [The Treaty of Lisbon: Selected Legal Aspects of Implementation Measures]. 1. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2012. 512 p. ISBN 978-83-7620-987-6.
- BARCZ, J. *Traktat z Nicei: Zagadnienia prawne i instytucjonalne* [The Treaty of Nice: Legal and Institutional Issues]. 2. wyd. Warszawa: Prawo i Praktyka Gospodarcza, 2005. 167 p. ISBN 83-87611-94-8.
- BARCZ, J. *Unia Europejska na rozstajach: Traktat z Lizbony: Dynamika i główne kierunki reformy ustrojowej* [The European Union at the Crossroads: The Treaty of Lisbon: Dynamics and Main Directions of the Reform of the System]. 2. zm. i uzup. wyd. Warszawa: Instytut Wydawniczy EuroPrawo, 2010. 260 p. ISBN 978-83-7627-027-2.
- BARKER, Ch. *Studia kulturowe: Teoria i praktyka* [Cultural Studies: Theory and Practice]. 1. wyd. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2005. 569 p. ISBN 83-233-2005-5.
- BARSKA, A. and M. KORZENIOWSKI, eds. *Wielokulturowość – międzykulturowość – transkulturowość w perspektywie europejskiej i pozaeuropejskiej* [Multi-Culturalism – Inter-Culturalism – Trans-Culturalism in the European and Non-European Perspective]. 1. wyd. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2007. 313 p. ISBN 978-83-7395-251-5.
- BEKASIŃSKI, J., E. PONCZEK and A. SEPKOWSKI, eds. *Tożsamość europejska – wielokulturowość – globalizacja* [The European Identity – Multi-Culturalism Globalisation]. 1. wyd. Włocławek: Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, 2007. 247 p. ISBN 978-83-60607-08-4.
- BIERNAT, S. *Zasada pierwszeństwa prawa unijnego po Traktacie z Lizbony* [The Principle of Priority of the EU Law after the Treaty of Lisbon]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2011, nr 25, pp. 47-61. ISSN 1734-5669.

- BOJARSKI, T. ed. *System prawa karnego: Źródła prawa karnego: Tom 2* [Criminal Law System: Sources of Criminal Law: Volume 2]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011. 565 p. ISBN 978-83-255-1309-2.
- BOJARSKI, T. Ewolucja polskiego systemu prawa wykroczeń [Evolution of the Polish System of Offences]. In: T. BOJARSKI, M. MOZGAWA and J. SZUMSKI, eds. *Rozwój polskiego prawa wykroczeń* [Development of the Polish Law of Offences]. 1. wyd. Lublin: Lubelskie Towarzystwo Naukowe, 1996, pp. 13-24. ISBN 83-85491-80-5.
- BOROWIAK, A. and P. SZAROTA, eds. *Tolerancja i wielokulturowość – wyzwania XXI wieku* [Tolerance and Multiculturalism – Challenges of the 21st Century]. 1. wyd. Warszawa: Academica, 2004. 203 p. ISBN 83-89281-12-0.
- BOULOC, B. *Droit pénal général*. 21e éd. Paris: Dalloz, 2009. 722 p. ISBN 978-2-247-08180-6.
- BRODECKI, Z. and A. ŁUNECKA-BARTKIEWICZ. Spacer idei przez prawo [A Walk of Ideas through Law]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2014, nr 31, pp. 49-69. ISSN 1734-5669.
- BRODECKI, Z. *Prawo europejskiej integracji* [The Law of European Integration]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwa Prawnicze PWN, 2001. 215 p. ISBN 83-88296-20-5.
- CHRUŚCIAK, R. *Ratyfikacja Traktatu z Lizbony: Spory polityczne i prawne* [Ratification of the Treaty of Lisbon: Political and Legal Disputes]. 1. wyd. Warszawa: Elipsa, 2010. 202 p. ISBN 978-83-7151-867-6.
- CIAPAŁA, J. Wokół pojmowania i wykonywania suwerenności w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej – kilka uwag podstawowych, lecz czy przekonujących? [On Understanding and Exercising Sovereignty in the Conditions of Membership in the European Union – Some Basic Comments, but Are They Convincing?]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2014, nr 31, pp. 83-98. ISSN 1734-5669.
- CIEŚLAK, M. O węzłowych pojęciach związanych z sensem kary [Key Notions Related to the Sense of Punishment]. *Nowe Prawo*. 1969, vol. 25, nr 12, pp. 195-213.
- CIEŚLAK, M. *Polskie prawo karne: Zarys systemowego ujęcia* [Polish Criminal Law: Outline of Systemic Presentation]. 2. popr. i uzup. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1994. 492 p. ISBN 83-01-11562-9.

- DĘBSKI, R. ed. *System prawa karnego: Nauka o przestępstwie: Zasady odpowiedzialności: Tom 3* [Criminal Law System: The Science of Crime: Principles of Criminal Liability: Volume 3]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2012. 1103 p. ISBN 978-83-255-1310-8.
- DĘBSKI, R. Uwagi o konstytucyjnym ujęciu zasady nullum crimen sine lege [Comments on Constitutional Understanding of the nullum crimen sine lege Principle]. *Państwo i Prawo*. 1992, vol. 47, nr 5, pp. 91-97. ISSN 0031-0980.
- Decision of the Constitutional Tribunal Ref. No. S 2/09* [2009-05-09].
- DREYER, E. *Droit pénal général*. 3e éd. Paris: LexisNexis, 2014. 1325 p. ISBN 978-2-7110-1927-4.
- DUBICKA, A. Konstytucyjność przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (w świetle wyroku TK) [Constitutional Nature of the Accession of Poland to the European Union (in the Light of the Constitutional Tribunal Verdict)]. *Państwo i Prawo*. 2007, vol. 62, nr 6, pp. 35-48. ISSN 0031-0980.
- EHRLICH, L. *Prawo międzynarodowe* [International Law]. 4. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1958. 749 p.
- Ein Neubeginn: Das Arbeitsprogramm 2015. In: *Europäische Kommission* [online]. 2015 [cit. 2015-02-03]. Available at: http://ec.europa.eu/priorities/work-programme/index_de.htm.
- ELEWA BADAR, M. and I. MARCHUK. A Comparative Study of the Principles Governing Criminal Responsibility in the Major Legal Systems of the World (England, United States, Germany, France, Denmark, Russia, China, and Islamic Legal Tradition). *Criminal Law Forum*. 2013, vol. 24, no. 1, pp. 1-48. ISSN 1046-8374.
- ESER, A., W. PERRON, D. STERNBERG-LIEBEN, J. EISELE, B. HECKER, J. KINZIG, N. BOSCH, F. SCHUSTER and B. WEISSER. *Strafgesetzbuch: Kommentar*. 29. neu bearb. Aufl. München: C. H. Beck, 2014. 3238 p. ISBN 978-3-406-65226-4.
- FABRIZY, E. E. *StGB Strafgesetzbuch und ausgewählte Nebengesetze*. 11. Aufl. Wien: MANZ, 2013. 1158 p. ISBN 978-3-214-08651-0.
- FERDINAND, Th. N. Dlaczego różne społeczeństwa mają różne systemy wymiaru sprawiedliwości [Why Various Societies Have Various Sys-

- tems of Administration of Justice]. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska: Sectio G*. 1996, vol. 43, pp. 177-196. ISSN 0458-4317.
- FILAR, M. Polityka kryminalizacyjna III Rzeczypospolitej (w okresie od czerwca 1989 do czerwca 1996 r.) [Criminalisation Policy of the Third Republic of Poland (in the Period from June 1989 to June 1996)]. *Państwo i Prawo*. 1996, vol. 51, nr 11, pp. 46-56. ISSN 0031-0980.
- FUCHS, H. *Strafrecht: Allgemeiner Teil I: Grundlagen und Lehre von der Straftat*. 8. überarb. Aufl. Wien: Verlag Österreich, 2012. 410 p. ISBN 978-3-7046-6297-2.
- GARDOCKI, L. O relacji między typem przestępstwa a zagrożeniem ustawowym [On the Relation Between the Type of Crime and Statutory Punishment]. *Państwo i Prawo*. 1979, vol. 34, nr 8-9, pp. 129-134. ISSN 0031-0980.
- GARLICKI, L. Komentarz do art. 31 [Commentary to Art. 31]. In: K. DZIAŁOCHA, L. GARLICKI, P. SARNECKI, W. SOKOLEWICZ and J. TRZCIŃSKI. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: Komentarz: Tom III* [Constitution of the Republic of Poland: A Commentary: Volume III]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2003. 668 p. ISBN 978-83-7059-628-6.
- GARLICKI, L. Przesłanki ograniczania konstytucyjnych praw i wolności (na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego) [Premises Related to Limiting Constitutional Rights and Freedoms (Based on the Constitutional Court)]. *Państwo i Prawo*. 2001, vol. 56, nr 10, pp. 5-24. ISSN 0031-0980.
- GÓRSKI, A. *Europejskie ściganie karne: Zagadnienia ustrojowe* [The European Criminal Prosecution: Systemic Issues]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010. 499 p. ISBN 978-83-264-0422-1.
- GROPP, W. *Strafrecht: Allgemeiner Teil*. 3. Aufl. Berlin, Heidelberg: Springer, 2005. 598 p. ISBN 978-3-540-24537-7.
- GRZEGORCZYK, T., W. JANKOWSKI and M. ZBROJEWSKA, eds. *Kodeks wykroczeń: Komentarz* [Code of Misdemeanours: A Commentary]. 2. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2013. 744 p. ISBN 978-83-264-4055-7.
- GRZELAK, A. Kompetencje WE do określania sankcji karnych w przepisach prawa wspólnotowego – glosa do wyroku ETS z 13. 09.

- 2005 r. w sprawie C-176/03 Komisja przeciwko Radzie [EC Powers to Specify Penal Sanctions in the Community Law Regulations – A Gloss to the ETS Verdict of 13 September 2005 in case C 176/03 Commission v. Council]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2006, nr 6, pp. 48-53. ISSN 1895-0396.
- GUBIŃSKI, A. O właściwy zakres przedmiotowy prawa o wykroczeniach [On the Proper Subject Scope of Law on Misdemeanours]. *Zagadnienia Wykroczeń*. 1981, nr 3. ISSN 0137-7884.
- HERDEGEN, M. *Prawo europejskie* [The European Law]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2004. 329 p. ISBN 83-7387-145-4.
- HOFMAŃSKI, P. Przyszłość ścigania karnego w Europie [The Future of Criminal Prosecution in Europe]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2006, nr 12, pp. 4-11. ISSN 1895-0396.
- JANISZEWSKI, B. Dolegliwość jako element współczesnej kary kryminalnej [Severity as an Element of Modern Criminal Punishment]. In: J. GIEZEK, ed. *Przestępstwo – kara – polityka kryminalna: Problemy tworzenia i funkcjonowania prawa: Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Tomasza Kaczmarka* [Crime – Punishment – Criminal Policy: Problem of Establishment and Functioning of Law: Jubilee Book Celebrating the 70th Birthday of Professor Tomasz Kaczmarek]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2006. 742 p. ISBN 83-7444-283-2.
- JEDLECKA, W. Pojmowanie autonomii prawa europejskiego [Understanding the Autonomy of the European Law]. In: S. WRONKOWSKA, ed. *Polska kultura prawna a proces integracji europejskiej* [The Polish Legal Culture vs. European Integration Process]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2005, pp. 235-248. ISBN 83-7444-023-6.
- Judgement of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 11/94* [1995-04-26]. OTK 1995 [LEX No. 25538], no. 1, item 12.
- KACZMAREK, T. *Ogólne dyrektywy wymiaru kary w teorii i praktyce sądowej* [General Directives on the Severity of Punishment in the Judicial Theory and Practice]. 1. wyd. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1980. 185 p.
- KALAGA, W. ed. *Dylematy wielokulturowości* [Dilemmas of Multi-Culturalism]. 1. wyd. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2004. 366 p. ISBN 83-242-0362-1.

- KLAFKOWSKI, A. *Prawo międzynarodowe publiczne* [International Public Law]. 1. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1964. 364 p.
- KLOEPFER, M. *Verfassungsrecht: Band II: Grundrechte*. 1. Aufl. München: C. H. Beck, 2010. 658 p. ISBN 978-3-406-59527-1.
- KOCHANOWSKI, J. *Subiektywne granice sprawstwa i odpowiedzialności karnej* [Subjective Limits of Perpetration and Criminal Liability]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1985. 108 p. ISBN 83-219-0327-4.
- Kraje. In: *Unia Europejska* [online]. 2015 [cit. 2015-02-03]. Available at: http://europa.eu/about-eu/countries/index_pl.htm.
- KRANZ, J. Suwerenność państwa a prawo międzynarodowe [Sovereignty of the State vs. International Law]. In: W. J. WOŁPIUK, ed. *Spór o suwerenność* [A Dispute on Sovereignty]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2001. 201 p. ISBN 83-7059-548-0.
- KRÓLIKOWSKI, M. Dwa paradygmaty zasady proporcjonalności w prawie karnym [The Two Paradigms of the Principle of Proportionality in Criminal Law]. In: T. DUKIET-NAGÓRSKA, ed. *Zasada proporcjonalności w prawie karnym* [Principle of Proportionality in Criminal Law]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010, pp. 37-78. ISBN 978-83-264-0303-3.
- KRÓLIKOWSKI, M. Ewolucja unijnego prawa karnego i jego interakcje z prawem krajowym [Evolution of the European Union Criminal Law and Its Interactions with the National Law]. In: A. MAREK and T. OCZKOWSKI, eds. *Problem spójności prawa karnego z perspektywy jego nowelizacji* [Coherence Problem of the Criminal Law in the Perspective of Its Amendments]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, pp. 5-34. ISBN 978-83-255-2873-7.
- KRÓLIKOWSKI, M. *Sprawiedliwość karania w społeczeństwach liberalnych: Zasada proporcjonalności* [Justice of Punishing in Liberal Societies: Principle of Proportionality]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2005. 172 p. ISBN 83-7387-969-2.
- KRYSZTOFIUK, G. Zasada wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych w Traktacie Lizbońskim [The Principle of Mutual Recognition of Judgements in Criminal Cases in the Treaty of Lisbon]. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 7-8, pp. 190-212. ISSN 1233-2577.

- KRZYSZTOFEK, K. and A. SADOWSKI, eds. *Pogranicza i multikulturalizm w warunkach Unii Europejskiej* [The Frontiers and Multi-Culturalism in the Conditions of the European Union]. 1. wyd. Białystok: Uniwersytet w Białymstoku, Instytut Socjologii, 2004. 388 and 227 p. ISBN 83-89031-87-6.
- KULESZA, J. Zarys teorii kryminalizacji [Outline of Criminalisation Theory]. *Prokuratura i Prawo*. 2014, nr 11-12, pp. 87-111. ISSN 1233-2577.
- KUNIŃSKI, M. ed. *Integracja europejska* [The European Integration]. 1. wyd. Kraków: Ośrodek Myśli Politycznej; Księgarnia Akademicka, 2000. 205 p. ISBN 83-7188-358-7.
- LANG, W., J. WRÓBLEWSKI and S. ZAWADZKI. *Teoria państwa i prawa* [Theory of the State and Law]. 3. zm. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1986. 547 p. ISBN 83-01-06633-4.
- LENAERTS, K. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej a ochrona praw podstawowych [The Court of Justice of the European Union and the Protection of Basic Rights]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2013, nr 1, pp. 4-16. ISSN 1895-0396.
- ŁĘTOWSKA, E. Implementacyjne grzechy przeciw effet utile [Implementation Sins against Effet Utile]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2014, nr 1, pp. 53-59. ISSN 1895-0396.
- ŁĘTOWSKA, E. Multicentryczność współczesnego systemu prawa i jej konsekwencje [Multicentricity of the Modern Law System and Its Consequences]. *Państwo i Prawo*. 2005, vol. 60, nr 4, pp. 3-10. ISSN 0031-0980.
- ŁĘTOWSKA, E. Prawo w „płynnej nowoczesności” [The Law in “Liquid Modernity”]. *Państwo i Prawo*. 2014, vol. 69, nr 3, pp. 6-27. ISSN 0031-0980.
- LUBELSKI, M. J. Kwestia odwołań do konstytucyjnej zasady proporcjonalności przy stanowieniu i wykładni norm prawa karnego [The Issue of References to the Constitutional Principle of Proportionality when Establishing and Interpreting Criminal Law Standards]. In: P. KARDAS, T. SROKA and W. WRÓBEL, eds. *Państwo prawa i prawo karne: Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla: Tom II* [The State of Law and Criminal Law: Jubilee Book of Professor Andrzej

Zoll: Volume II]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2012, pp. 165-184. ISBN 978-83-264-3923-0.

- LUBELSKI, M. J. Uwagi w kwestii kulturowych odniesień w refleksji nad stanem polskiego materialnego prawa karnego [Comments on Cultural Issues of References in Consideration over the Status of the Polish Material Criminal Law]. In: S. PIKULSKI, M. ROMAŃCZUK-GRĄCKA and B. ORŁOWSKA-ZIELIŃSKA, eds. *Tożsamość polskiego prawa karnego* [Identity of the Polish Criminal Law]. 1. wyd. Olsztyn: ElSet, 2011, pp. 11-23. ISBN 978-83-62863-08-2.
- MAKAREWICZ, J. *Wstęp do filozofii prawa karnego w oparciu o podstawy historyczno-rozwojowe* [Introduction to the Criminal Law Philosophy Based on Historical and Developmental Background]. 1. wyd. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2009. 480 p. ISBN 978-83-7363-984-3.
- MAREK, A. *Prawo karne* [Criminal Law]. 4. zm. i uaktual. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2003. 691 p. ISBN 83-7247-653-5.
- MAREK, A. *Prawo karne: Zagadnienia teorii i praktyki* [Criminal Law: Theory and Practice Issues]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 1997. 699 p. ISBN 83-7110-801-X.
- MAREK, A. *Prawo wykroczeń (materialne i procesowe)* [Law of Offences (Substantive and Procedural)]. 6. uaktual. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2008. 257 p. ISBN 978-83-7483-807-8.
- MAREK, A. Proponowany model prawa wykroczeń i orzecznictwa w sprawach o wykroczenia na tle standardów europejskich [Recommended Model of Law of Offences and Adjudicating in Cases on Misdemeanours against European Standards]. In: T. BOJARSKI, M. MOZGAWA and J. SZUMSKI, eds. *Rozwój polskiego prawa wykroczeń* [Development of the Polish Law of Offences]. 1. wyd. Lublin: Lubelskie Towarzystwo Naukowe, 1996. 202 p. ISBN 83-85491-80-5.
- MARSZAŁEK, A. *Suwerenność a integracja europejska w perspektywie historycznej: Spór o istotę suwerenności i integracji* [Sovereignty and the European Integration in the Historical Perspective: A Dispute on the Essence of Sovereignty and Integration]. 1. wyd. Łódź: Instytut Europejski, 2000. 368 p. ISBN 83-86973-74-9.
- MARSZAŁEK, A. *Z historii europejskiej idei integracji międzynarodowej* [From the History of the European Idea of International Integration].

1. wyd. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 1996. 237 p. ISBN 83-7016-987-2.
- MIK, C. Europeizacja prawa karnego gospodarczego [Europeization of the Economic Criminal Law]. In: A. ADAMSKI, ed. *Przestępczość gospodarcza z perspektywy Polski i Unii Europejskiej* [Economic Crime from the Perspective of Poland and the European Union]. 1. wyd. Toruń: TNOiK – Dom Organizatora, 2003, pp. 77-123. ISBN 83-7285-139-5.
- MITSILEGAS, V. *EU Criminal Law*. 1st ed. Oxford; Portland, OR: Hart, 2009. 366 p. ISBN 978-1-84113-585-4.
- NOWAK, C. O pojęciu transnarodowego prawa karnego [On the Notion of Transnational Criminal Law]. *Państwo i Prawo*. 2012, vol. 67, nr 12, pp. 3-14. ISSN 0031-0980.
- NOWAK, C. Problem tożsamości polskiego prawa karnego a proces internacjonalizacji prawa karnego [An Issue of the Identity of the Polish Criminal Law vs. the Process of Internationalization of the Criminal Law]. In: S. PIKULSKI, M. ROMAŃCZUK-GRĄCKA and B. ORŁOWSKA-ZIELIŃSKA, eds. *Tożsamość polskiego prawa karnego* [Identity of the Polish Criminal Law]. 1. wyd. Olsztyn: ElSet, 2011, pp. 24-38. ISBN 978-83-62863-08-2.
- PAWLIK, R. *Ewolucja instytucji zatarcia skazania w polskim prawie karnym z perspektywy European Criminal Records Information System – zagadnienia wybrane* [The Evolution of the Erasure of Conviction in the Polish Criminal Law from the Perspective of the European Criminal Records Information System – Selected Issues]. [in print].
- PAWLIK, R. Kompetencje Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej do stanowienia sankcji karnych [Powers of European Communities and the European Union to Establish Penal Sanctions]. In: T. BIERNAT, ed. *Europeizacja prawa* [Europeization of Law]. 1. wyd. Kraków: Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne – Oficyna Wydawnicza AFM, 2008, pp. 99-123. ISBN 978-83-7571-021-2.
- PAWLIK, R. Konstytucyjne podstawy i zakres prawa karania – zagadnienia wybrane z perspektywy odpowiedzialności za przestępstwo i wykroczenie [Constitutional Bases and Scope of the Law of Punishing – Issues Selected from the Perspective of Responsibility for a Crime and Offence]. In: M. GRZYBOWSKI, ed. *Państwo demokratyczne, prawne i socjalne: Studia prawne: Księga Jubileuszowa Profesora Zbigniewa Maciąga: Tom III* [Democratic, Legal

and Social State: Law Studies: Jubilee Book of Professor Zbigniew Maciąg: Volume III]. 1. wyd. Kraków: Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne – Oficyna Wydawnicza AFM, 2014. 907 p. ISBN 978-83-7571-304-6.

PAWLIK, R. Ochrona dobra prawnego z perspektywy procesu kontrawencjonalizacji – wybrane zagadnienia [Protection of Legal Assets from the Perspective of the De-Criminalisation Process – Selected Issues]. In: S. PIKULSKI and M. ROMAŃCZUK-GRĄCKA, eds. *Granice kryminalizacji i penalizacji* [Limits of Criminalisation and Penalisation]. 1. wyd. Olsztyn: ElSet, 2013. 706 p. ISBN 978-83-62863-76-1.

PAWLIK, R. Społeczna szkodliwość czynu – wybrane zagadnienia na przykładzie wykroczenia typizowanego w art. 87 KW [Social Danger of an Act – Selected Issues Exemplified by a Classified Offence]. *Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury*. 2013, nr 4, pp. 38-54. ISSN 2083-7186.

PISKORSKI, J. Ekwiwalencja kryminalizacji [Equiparity of Criminalisation]. In: S. PIKULSKI and M. ROMAŃCZUK-GRĄCKA, eds. *Granice kryminalizacji i penalizacji* [Limits of Criminalisation and Penalisation]. 1. wyd. Olsztyn: ElSet, 2013. 706 p. ISBN 978-83-62863-76-1.

PISKORSKI, J. Zasada subsydiarności prawa unijnego jako gwarancja poszanowania spójności krajowego porządku prawnokarnego [The Principle of Subsidiarity of the EU Legislation as a Guarantee of Respect for Coherence of the National Criminal Law Order]. In: A. MAREK and T. OCZKOWSKI, eds. *Problem spójności prawa karnego z perspektywy jego nowelizacji* [Coherence Problem of the Criminal Law in the Perspective of Its Amendments]. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, pp. 35-46. ISBN 978-83-255-2873-7.

POPŁAWSKA, E. ed. *Konstytucja dla rozszerzającej się Europy* [Constitution for the Expanding Europe]. 1. wyd. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych, 2000. 463 p. ISBN 83-86917-84-9.

POTULSKI, J. Ocena stopnia społecznej szkodliwości czynu jako sposób realizacji zasady subsydiarności prawa karnego – glosa do postanowienia SN z dnia 17 grudnia 2003 r., V KK 222/03 [Evaluation of the Social Harm as a Way of Implementing the Principle of Subsidiarity of Criminal Law – A Gloss to the Decision of 17 December 2003, V KK 222/03]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2005, nr 3, pp. 115-124. ISSN 1734-5669.

- Prawo o wykroczeniach (projekt)* [Law on Offences (Draft)]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze, 1970. 123 p.
- Pressje: Polskie eurowizje*. 2006, nr 6-7, 377 p. ISSN 1644-7050.
- RADECKI, W. Dezintegracja polskiego prawa penalnego [Disintegration of the Polish Penal Law]. *Prokuratura i Prawo*. 2014, nr 9, pp. 5-28. ISSN 1233-2577.
- RENOU, H. *Droit pénal général*. 18e éd. Bruxelles: Larcier, 2013. 416 p. ISBN 978-2-35020-951-7.
- RUSZKOWSKI, J. *Ponadnarodowość w systemie politycznym Unii Europejskiej* [Supranationality in the European Union Political System]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010. 443 p. ISBN 978-83-264-0493-1.
- SAKOWICZ, A. *Zasada ne bis in idem w prawie karnym* [The Principle of ne bis in idem in Criminal Law]. 1. wyd. Białystok: Temida 2; Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 2011. 534 p. ISBN 978-83-89620-89-7.
- SARNECKI, P. *Ustroje konstytucyjne państw współczesnych* [Constitutional Systems of Modern States]. 4. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2008. 314 p. ISBN 978-83-7601-353-4.
- SIDJANSKI, D. Wspólna kultura europejska jako fundament federalizmu europejskiego. Podzielona suwerenność w Unii Europejskiej [Common European Culture as a Foundation for European Federalism. Divided Sovereignty in the European Union]. In: W. CZAPLIŃSKI, I. LIPOWICZ, T. SKOCZNY and M. WYRZYKOWSKI, eds. *Suwerenność i integracja europejska: Materiały pokonferencyjne* [Sovereignty and European Integration: Post-Conference Proceedings]. 1. wyd. Warszawa: Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, 1999, pp. 273-296. ISBN 83-910081-9-3.
- SKUPIŃSKI, J. and J. SZUMSKI. Problemy kodyfikacji prawa wykroczeń [Problems of Codification of the Law of Offences]. *Państwo i Prawo*. 1998, vol. 53, nr 9-10, pp. 184-200. ISSN 0031-0980.
- STAŚKIEWICZ, W. ed. *Konstytucje państw Unii Europejskiej* [Constitutions of the European Union States]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2011. 982 p. ISBN 978-83-7666-116-2.

- Statistics – Accidents Data. In: *European Commission* [online]. 2015 [cit. 2015-02-03]. Available at: http://ec.europa.eu/transport/road_safety/specialist/statistics/index_en.htm.
- Statystyka. In: *Dla kierowców* [online]. 2015 [cit. 2015-02-03]. Available at: <http://dlakierowcow.policja.pl/dk/statystyka>.
- STEFAŃSKI, R. A. Zasadność kontrawencjonalizacji prowadzenia w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego pojazdu nie-mechanicznego [Justification of the De-Criminalisation of DUI of a Non-Mechanical Vehicle]. *Prokuratura i Prawo*. 2014, nr 4, pp. 48-63. ISSN 1233-2577.
- STRUPP, K. and H.-J. SCHLOCHAUER, Hrsg. *Wörterbuch des Völkerrechts*. 2. völlig neu bearb. Aufl. Berlin: Walter de Gruyter, 1960. 800 p.
- ŚWIDA, W. *Prawo karne* [Criminal Law]. 1. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1978. 729 p.
- SZCZEPANIEC, M. Wybór optymalnej kary w świetle sądowych dyrektyw wymiaru kary [Selection of an Optimum Penalty in the Light of Judicial Directives on the Severity of Punishment]. *Prokuratura i Prawo*. 2014, nr 3, pp. 32-45. ISSN 1233-2577.
- SZUMIŁO-KULCZYCKA, D. *Prawo administracyjno-karne* [Criminal Administrative Law]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2004. 347 p. ISBN 83-7333-407-6.
- SZWARC, M. Decyzje ramowe jako instrument harmonizacji prawa karnego w UE [Framework Decisions as an Instrument for Harmonisation of Criminal Law in the EU]. *Państwo i Prawo*. 2005, vol. 60, nr 7, pp. 22-38. ISSN 0031-0980.
- SZWARC-KUCZER, M. Harmonizacja znamion przestępstw i kar w Traktacie z Lizbony [Harmonization of Features of Crimes and Penalties in the Treaty of Lisbon]. *Europejski Przegląd Sądowy*. 2009, nr 5, pp. 10-17. ISSN 1895-0396.
- SZWARC-KUCZER, M. Ochrona praw jednostek w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach karnych [Protection of Rights of Individuals in the Area of Judicial Cooperation on Criminal Cases]. In: A. WRÓBEL, ed. *Karta Praw Podstawowych w europejskim i krajowym porządku prawnym* [Charter of Basic Rights in the European and National Legal Order]. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2009, pp. 341-360. ISBN 978-83-7601-871-3.

- SZWARC-KUCZER, M. *Wpływ prawa wspólnotowego na prawo karne państw członkowskich* [The Impact of Community Law on the Criminal Law of Member States]. 1. wyd. Warszawa: Centrum Europejskie Natolin, 2006. 128 p. ISSN 1732-0445.
- TOKARCZYK, R. Wielokulturalizm jako doktryna polityczno-prawna [Multiculturalism as the Political and Legal Doctrine]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2012, nr 27, pp. 377-410. ISSN 1734-5669.
- TOKARCZYK, R. *Współczesne kultury prawne* [Modern Legal Cultures]. 8. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010. 297 p. ISBN 978-83-264-0177-0.
- Tożsamość. In: *Słownik języka polskiego PWN* [online]. 2015 [cit. 2015-02-03]. Available at: <http://sjp.pwn.pl/sjp/tozsamosc;2530211.html>.
- TULEJA, P. and W. WRÓBEL. Konstytucyjne standardy prawa karnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego [Constitutional Standards of the Criminal Law in the Adjudications of the Constitutional Tribunal]. In: Z. CŹWIĄKALSKI, M. SZEWCZYK, S. WALTOŚ and A. ZOLL, eds. *Problemy odpowiedzialności karnej: Księga ku czci Profesora Kazimierza Buchały* [Issues of Criminal Liability: Memorial Book to Celebrate the Memory of Professor Kazimierz Buchała]. 1. wyd. Kraków: Uniwersytet Jagielloński, 1994, pp. 255-269. ISBN 83-233-0729-6.
- Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 11/94* [1995-04-26]. OTK 1995, part I, pp. 133-134.
- Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 18/04* [2005-05-11].
- Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 2/04* [2004-12-15]. OTK-A 2004, no. 11, item 117.
- Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 23/00* [2001-06-29]. OTK 2001, no. 5, item 124.
- Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. K 32/09* [2010-11-24]. OTK ZU 108/9/A/2010.
- Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. P 10/06* [2006-10-30]. OTK-A 2006, no. 9, item 128.
- Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. P 11/98* [2000-01-12]. OTK 2000, no. 1, item 3.

- Verdict of the Constitutional Tribunal Ref. No. P 7/08* [2009-04-07]. OTK-A 2009/4/46, Journal of Laws, 2009, no. 63, item 531.
- VORMBAUM, Th. and M. BOHLANDER, eds. *A Modern History of German Criminal Law*. 1. Aufl. Berlin, Heidelberg: Springer, 2014. 304 p. ISBN 978-3-642-37272-8.
- WALUCH, K. *Polityka kulturalna Unii Europejskiej* [Cultural Policy of the European Union]. 2. wyd. Płock: Novum, 2004. 321 p. ISBN 83-89416-33-6.
- WARYLEWSKI, J. *Prawo karne: Część ogólna* [Criminal Law: General Part]. 1. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2004. 448 p. ISBN 83-7334-375-X.
- WASILKOWSKI, A. Uczestnictwo w strukturach europejskich a suwerenność państwowa [Participation in European Structures vs. National Sovereignty]. *Państwo i Prawo*. 1996, vol. 51, nr 4-5, pp. 15-23. ISSN 0031-0980.
- WĘGLARZ, M. Akt Akcesyjny – enfant terrible czy child prodigy? – analiza art. 55 oraz 57 Aktu Akcesyjnego z dnia 16 kwietnia 2003 r. [The Accession Act – Enfant Terrible or Child Prodigy? – the Analysis of Article 55 and 57 of the Accession Act of 16 April 2003]. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego*. 2006, nr 5, pp. 287-296. ISSN 1689-7080.
- WIELOMSKI, A. Suwerenność [Sovereignty]. In: J. BARTYZEL, B. SZLACHTA and A. WIELOMSKI. *Encyklopedia polityczna: Tom 1* [Political Encyclopaedia: Volume 1]. 1. wyd. Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, 2007. 462 p. ISBN 978-83-89862-95-2.
- WLAŻŁAK, K. Współczesne problemy autonomii regionalnej w Europie [Modern Problems of Regional Autonomy in Europe]. *Państwo i Prawo*. 2010, vol. 65, nr 8, pp. 31-46. ISSN 0031-0980.
- WOJCIECHOWSKI, B. *Interkulturowe prawo karne: Filozoficzne podstawy karania w wielokulturowych społeczeństwach demokratycznych* [Intercultural Criminal Law: Philosophical Basis for Penalization in Multi-Cultural Democratic Societies]. 1. wyd. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2009. 448 p. ISBN 978-83-7611-285-5.
- WÓJTOWICZ, K. Zachowanie tożsamości konstytucyjnej państwa polskiego w ramach UE – uwagi na tle wyroku TK z 24. 11. 2010 r. (K 32/09) [Retention of Constitutional Identity of the State of Poland under the EU – Comments in View of the Constitutional Tribunal Verdict of

24 November 2010 [K 32/09]). *Europejski Przegląd Sądowy*. 2011, nr 11, pp. 4-11. ISSN 1895-0396.

WOJTYCZEK, K. Konstytucyjnoprawne aspekty członkostwa w Unii i Wspólnotach Europejskich [Constitutional Law Aspects of Membership in the Union and European Communities]. In: H. ZIĘBA-ZAŁUCKA and M. KIJOWSKI, eds. *Akcesja do Unii Europejskiej a Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* [The Accession to the European Union and the Constitution of the Republic of Poland]. 1. wyd. Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski, 2002. 202 p. ISBN 83-915275-0-6.

WOJTYCZEK, K. *Przekazywanie kompetencji państwa organizacjom międzynarodowym* [Delegation of Powers of the State to International Organisations]. 1. wyd. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2007. 390 p. ISBN 978-83-233-2411-9.

WOJTYCZEK, K. Zasada proporcjonalności jako granica prawa karania [The Principle of Proportionality as the Limit of the Right to Penalize]. *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*. 1999, nr 2, pp. 33-52. ISSN 1506-1817.

WOLTER, W. *Prawo karne: Zarys wykładu systematycznego: Część ogólna* [Criminal Law: Outline of Systemic Interpreting: General Part]. 1. wyd. Warszawa: Gebethner i Wolff, 1947. 448 p.

WRÓBEL, A. ed. *Wprowadzenie do prawa Wspólnot Europejskich (Unii Europejskiej)* [Introduction to the Law of European Communities (European Union)]. 2. wyd. Kraków: Zakamycze, 2004. 768 p. ISBN 83-7333-410-6.

WRÓBEL, W. and A. ZOLL. *Polskie prawo karne: Część ogólna* [Polish Criminal Law: General Overview Section]. 1. wyd. Kraków: Zak, 2010. 606 p. ISBN 978-83-240-1351-7.

WRÓBEL, W. Drogi i bezdroża reformy prawa karnego (o rządowym projekcie nowelizacji kodeksu karnego) [Roads and Sideways of the Criminal Law Reform (On Governmental Draft of Amendment of the Criminal Code)]. *Państwo i Prawo*. 2007, vol. 62, nr 9, pp. 3-13. ISSN 0031-0980.

WRÓBLEWSKI, B. *Penologia: Socjologia kar: Tom 1* [Penology: Sociology of Penalties: Volume 1]. 1. wyd. Wilno: [s.n.], 1926. 272 p.

- WYROZUMSKA, A. Prawo międzynarodowe w systemie prawa wspólnotowego – zagadnienia teorii i praktyki [International Law in the Community Law System – Issues of Theory and Practice]. In: J. KOLASA and A. KOZŁOWSKI, eds. *Prawo międzynarodowe publiczne a prawo europejskie* [Public International Law vs. European Law]. 1. wyd. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2003, pp. 47-74. ISBN 83-229-2360-0.
- ZAJADŁO, J. Bezpieczeństwo – celowość – sprawiedliwość: Antynomie idei prawa [Security – Suitability – Justice: Antinomies of the Idea of Law]. *Gdańskie Studia Prawnicze*. 2002, nr 9, pp. 233-248. ISSN 1734-5669.
- ZIELIŃSKA, E. Korpus przestępstw europejskich [The Body of European Crimes]. In: A. ŁAZOWSKI and R. OSTRIHANSKY, eds. *Współczesne wyzwania europejskiej przestrzeni prawnej: Księga pamiątkowa dla uczczenia 70. urodzin Profesora Eugeniusza Piontka* [Modern Challenges of the European Legal Area: Memorial Book to Celebrate the 70th Birthday of Professor Eugeniusz Piontek]. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2005, pp. 565-592. ISBN 83-7444-009-0.
- ZILLER, J. *Nowa Konstytucja Europejska* [New European Constitution]. 1. wyd. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, 2006. 222 p. ISBN 83-89069-82-2.
- ZOLL, A. O normie prawnej z punktu widzenia prawa karnego [On the Precept of Law from the Criminal Law Perspective]. *Krakowskie Studia Prawnicze*. 1990, nr 23, pp. 69-95. ISSN 0023-4478.
- ZOLL, A. *Zasady odpowiedzialności karnej* [The Principles of Criminal Liability]. 1. wyd. Warszawa: Ministerstwo Sprawiedliwości, 1998. 134 p. ISBN 83-86393-97-1.

Renata Pawlik, Ph.D.

Faculty of Law, Administration and International Relations
Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University
Gustawa Herlinga-Grudzińskiego 1
30-705 Kraków
Poland
rpawlik@afm.edu.pl